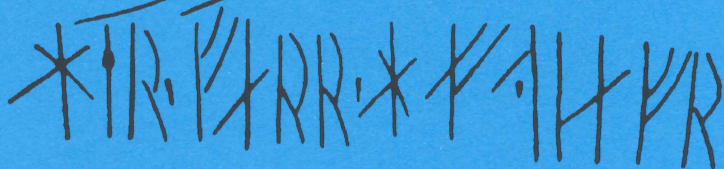
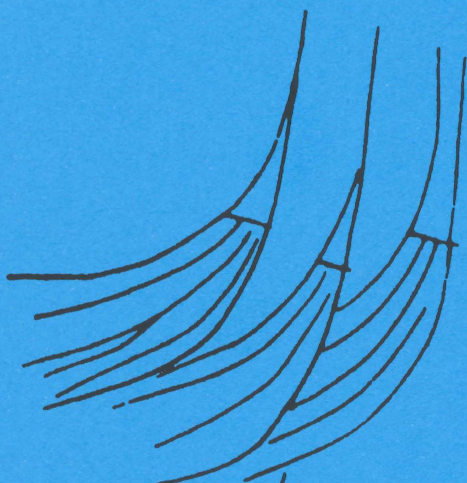

NYTT OM RUNER

Meldingsblad om runeforskning

her * fær * ha=fdiæfr
Hér ferr Hafdjarfr/hafdjarfr.
Here travels Hafdjarfr/the seabold.

Nr. 12

1997 (publ. 1998)

ISSN 0801-3756

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning

Nr. 12, 1997 (publ. 1998)

INNHold

<i>Nytt om runer</i> , tolvte årgang	3
Arbejdet ved Runologisk Laboratorium, København	4
An Anglo-Saxon Runic Ring	11
Runes at the Royal Opera House, London	12
An Inscribed Disc from the River Yare near Norwich	13
Eine neue Runeninschrift in den Niederlanden: Bergakker	15
Editor's Note on the New Find from Bergakker	17
Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Arbeitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen	18
Arbeidet ved Runearkivet, Oslo	20
New Runic Finds from Orkney	21
Verksamheten vid Runverket, Stockholm	24
"Det 9:e runologmötet", Linköping 1996	32
Samnordisk runtextdatabas: slutrapport	33
Runic Bibliography for 1996	35
Supplements to the Runic Bibliographies for 1990 to 1995	55
Addresses of Centres for Runic Research	59

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning

ISSN: 0801-3756

Redaktør/Editor: James E. Knirk

Adresse/Address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gt. 29
N-0166 Oslo, Norge/Norway

e-mail: james.knirk@iakn.uio.no

Web site: <http://www.hf.uio.no/iakn/runenews>

Nytt om runer, tolvte årgang

Nytt om runer kommer ut for tolvte gang i år. I fjor begynte den tredje abonnementsperioden på fem år, og de fleste abonnenter har fornyet abonnementet. Dette heftet sendes nå ut til alle som har betalt for den nye perioden, mens de øvrige bare vil få en purring.

Dessverre er *Nytt om runer* for 1997 blitt noe forsinket. Dette skyldes bare delvis redaktørens arbeidspress. Noen av de faste bidragsyterne har også vært svært opptatt, slik at enkelte av bidragene ikke kom inn til redaksjonen før i januar og februar 1998. I tillegg har selve produksjonen av meldingsbladet tatt lengre tid i år fordi nummeret er så omfattende. Med den nåværende produksjonsmåten kan ikke antall sider i tidsskriftet overskride 60. Enkelte artikler (rapporter om databaser i Kiel, Eichstätt og Oslo; "Esoteric Runic Bibliography") har derfor måttet utsettes til neste nummer.

Arbeidet med *Nytt om runer* ble lagt om i fjor. Størsteparten av tidsskriftet publiseres nå først på internett. Redaktøren har dessverre motatt få henvendelser fra brukerne om feil og mangler i de foreløpige rune bibliografiene som er lagt ut på internett. Brukerne oppfordres igjen til å sende inn rettelser til de foreløpige rune bibliografiene.

Rapporter om nyfunn, om runekonferanser o.l. er også lagt ut på internett. Det har i år ikke alltid vært mulig å legge ut på internett engelske sammendrag av notiser på skandinaviske språk, i alle fall ikke samtidig med notisen. Slike sammendrag vil likevel bli lagt ut etter hvert.

Omslagsillustrasjonen på *Nytt om runer* 12 for 1997 er en avtegning av tegningen og runene på en gjenstand fra Bryggen i Bergen, "skipspinnen" med innskrift B55. Nedenfor illustrasjonen står opplysninger om samme innskrift fra tre av hovedfilene i Samnordisk runtextdatabas i Uppsala: translitterering, normalisering til norrønt og oversettelse til engelsk. Prosjektet i Uppsala ble avsluttet i 1997 da databasen ble lagt ut på internett. Sluttrapporten fra prosjektet er å finne i dette heftet.

Redaktøren

Arbejdet ved Runologisk Laboratorium, København

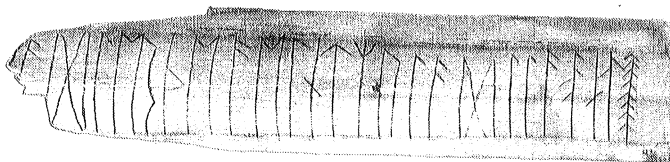
Nyfund fra Danmark 1996

En mere udførlig behandling af disse fund findes i *Arkæologiske udgravninger i Danmark 1996* (1997), 272–284.

Under de fortsatte arkæologiske udgravninger i NYDAM Engmose (Sønderborg Amt) blev der opdaget endnu en runeindskrift, på et ca. 22 cm langt brudstykke af et rundt ASKETRÆSKAFT (217x8482), ca. 2 cm i diameter, sandsynligvis til en lanse eller et spyd. Det er blevet stukket ned i jorden og er tilsyneladende brækket ved ofringen. Den første rune i den højrevendte indskrift ses i brudkanten, mens det er uvist, hvor mange, der er gået tabt før den. Indskriften består af 23 tegn og har en længde på 8,5 cm fra bruddet til den lodrette stav i den afsluttende kvistrune, herefter er der ingen indridsninger på de resterende 13 cm. De tætsiddende, ca 1,5 cm høje runer er nogenlunde lige høje, der er ingen rammestreger. Runerne står gennemgående meget mørkt på det lyse skaft og kan muligvis have været indgnedet med sod. Der er ingen tvivl om, hvad der er skåret, men nok om læsningen af enkelte af tegnene.

—adle?l̥peaelntRuladlla?n??

I binderunen nr. 4 indgår en e-rune (der som indskriftens to andre e-runer har en vinkelformet top), den er sammenskrevet med et problematisk tegn: enten en r-rune, der har fået et knæk den gale vej — ud efter i stedet for som ventet indefter —, eller en u-rune, hvor bistaven er blevet rettet ind efter at have været ved at svaje for langt over mod højre. Til sammenligning har rune 14, som jeg har læst som **u**, en bi-

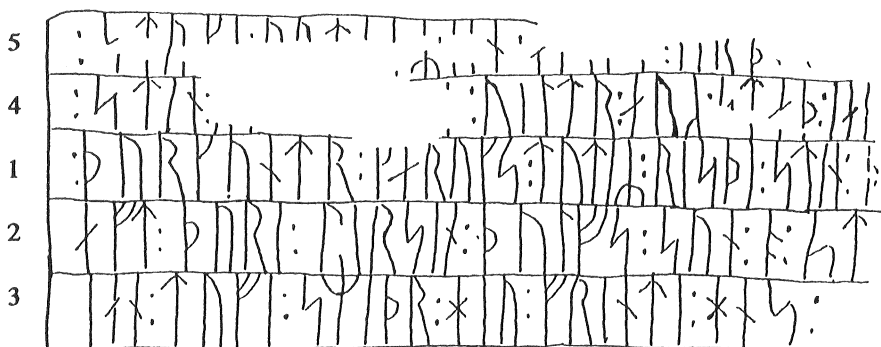
stav, der efter et knæk sigter indad mod foden af hovedstaven. Rune 5 må opfattes som en binderune, $\widehat{\text{lp}}$, med en spejlvendt l-bistav og en regelret højrevendt, men lidt usikkert skåret, spids p-bælg. Rune 20 kan beskrives som en a-rune med to ekstra, parallelle venstrevendte bistave i midterplanet, måske kan den forklares som en fordobling af rune 22. Rune 21, n — spejlvendt i forhold til det tidligere n (nr. 10) — står så tæt på 22, hvis venstre bistav næsten når over til den, at helheden kan ligne en $\widehat{\text{hnl}}$ -binderune (eller $\widehat{\text{nhl}}$); men ud fra en vurdering af den samlede indskrift er rune 22 (og rune 20) opfattet som rune-lignende tegn. Indskriften afsluttes med en kvistrune med nedadvendte kviste, der sidder parvis, 8 på hver side af hovedstaven. Det er nærliggende at opfatte det som et afslutningstegn, svarende til det tegn, som står efter fuparken på den gotlandske Kylver-sten, eller det, der med 3 sæt kviste afslutter (eller indleder) indskriften på Sjællandsbrakteaten 2 — jf. også benstykket fra Ødemotland (Norge) og den yngre 16-tegns-indskrift på Malt-stenen. Indskriften synes ikke sprogligt meningsgivende, flere træk tyder snarere på en pseudoindskrift.

Arkæologerne daterer foreløbig skafet til ca. 400 eller lidt senere. Den nye indskrift er således yngre og har en anden karakter end de tidligere runefund fra Nydam.

I november 1996 blev der under restaureringsarbejde i BJERRING Kirke, som ligger på nordsiden af Gudenådalen (Viborg Amt) fundet en RUNESTEN ca. 15 cm under gulvet i våbenhuset. Den lå ligesom Borup-stenen (*Nytt om runer* 11 for 1996 (1997), 6–8) med runesiden opad som tærskelsten foran norddøren, delvis under den romanske søjleportal. Stenen, som blev taget ud i 1997 og rejst i våbenhuset, er af rødlig granit og måler ca. 225 cm i højden. Runesidens største bredde er ca. 135 cm, tykkelsen kun ca. 35 cm; men der er spaltet noget fra på bagsiden, ligesom både toppen (og foden) af stenen er kløvet fra. Derfor mangler det øverste af indskriften såvel som toppen af den maske (med svage spor af mønje), der findes på bagsiden af stenen. Bl.a. på grund af et mislykket kløvningsforsøg er der store huller i de to af indskriftens fem parallelle linjer, der alle læses nedefra og opefter, den midterste først (linjefølgen synes at være 5-4-1-2-3); dertil kommer en snarest

sekundær tilføjelse på skråkanten uden for runerammen (6). Tolkningen af slutningen af indskriften er usikker.

6

:þurkuntr:karuks:tutiR:risþi:stin:þ—

aft:þuri:uirsin:þulfs:sun:ą:st—

ian:tufi:smiþr:hiu:frinti:hns:

:stin:???-----:uiltr:auR:ştab:ian—

:stuk?:ųrt??R;??n:a????;?iþ;

ikųl?---iþ (Den femte rune er muligvis f, herefter er der en lakune på måske tre runer.)

“Thorgun, Karlungs(?) datter, rejste [denne] sten efter Thore, sin mand, Tholvs søn, på St(?)...; men Tue Smed — hans frænde (slægtning) — huggede. Stenen ... fra stedet, men(?) ...” “Ingulv(?) ...”

Efter fjerdelinjens **stin** er der spor af tre runer, hvoraf den første næppe kan være **s**, men eventuelt **u** eller **r**. I alt er der en lakune med plads til 8–9 tegn før **:uiltr**. Formelt kan **stin** være subjekt eller objekt i et ud-sagn om stenen og stedet, eventuelt kan **uiltr** opfattes som en nominativ *ū-iltr*, “ikke ødelagt(?)”, knyttet til **stin**, jf. forbandelsen mod den, der **ailti** (**stain**) på Glavendrup- og Tryggevælde-stenene. Eller **uiltr** kunne sammenholdes med verbet oldn. *villa* og Eggja-stenens flertalsform **wiltiR maņR**. “En forvildet (mand)” kunne være subjekt i et

udsagn med omvendt ordstilling som *stēn [ækki dragi] villtr ör stað[fi]*, “stenen (objekt) skal en forvildet ikke drage fra stedet”. Femtelinjens **stuk?** kunne være et verbum i konjunktiv, måske kan det knyttes til oldn. *stökkva*, som bl.a. kan have betydningen “springe, gå itu”. Efter skilletegnet ses toppen af to runer (**ur**, **ru**, eventuelt **bu**), samt **t** og det nederste af to hovedstave (snarest **ia**, **na** eller **ni**) og **R**. De sidste runer i denne linje mangler toppene, og det er vanskeligt at bedømme hvor meget, der kan være slået af kanten; det usikre sidste runetegn, læst som **þ**, kunne alternativt læses som **b**. Et eventuelt mandsnavn uden for rammen kan næppe have sammenhæng med resten.

Indskriften hører typologisk hjemme i anden halvdel af 900-årene. Den kan meget vel være samtidig med den berømte Mammengrav (med Mammen-øksen) i Bjerringhøj, kun ca. 4 km fra kirken. Her er tømmer fra gravkammeret dendrokronologisk dateret til 970/71. Bjerring-stenen er behandlet mere indgående i *Nationalmuseets Arbejdsmark* 1997, 56–64.

På Bornholm blev der af en øvet amatørarkæolog med metaldetektor fundet et lille BLYSTYKKE med runer ved Store Gadegård, PEDERSKER Sogn (D 29/1997). Fundet stammer fra et bopladsområde med tre oppløjede hustomter og en række skattefund fra såvel jernalder som sen vikingetid/tidlig middelalder. Blystykket, som måler ca. 1,5 cm på hver led og er 3–4 mm tykt, består tilsyneladende af en længere strimmel med korte runelinjer på tværs, tæt sammenfoldet i tre helt sammen-groede lag. Overfladen er hvidlig på grund af nedbrydningen af blyet, med enkelte brunlige udtrædninger, som i visse tilfælde følger knivsporene. Det blev opgivet at folde strimlen ud, da der var stor risiko for, at den ville blive til det rene pulver.

Der er kun bevaret runer på den ene side (A), og læsningen er vanskelig, fordi overfladen er så medtaget. Her findes tre ganske korte runelinjer under hinanden med tre tilhørende rammelinjer, hvoraf den nederste kun ses svagt. Under den ses svage rester af en fjerde runelinje, som strimlen synes at være foldet igennem. Der er op til seks ret velformede, 4–5 mm høje runer i hver linje. På bagsiden (B) anes rester af to eller måske tre rammelinjer; men der er ikke bevaret læselige

runerester. Teoretisk kan stykket være skåret ud som en strimmel af en lidt større blyplade, på tværs af linjerne.

A. **siub??**
oræ^xpti
æm:gor?

B. —

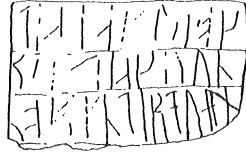
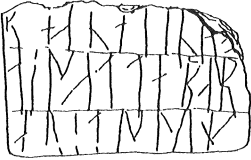
Jeg har gengivet den tredje rune i anden linje (og den første i tredje linje) med æ i overensstemmelse med middelaldernorm; men runen med en skrå bistav fra venstre op mod højre tværs gennem hovedstaven er en a-rune i indskrifterne fra vikingetid og overgangen til middelalder, som f.eks. de bornholmske runesten fra slutningen af 1000-tallet samt runemønstrene (ca. 1065). Da Pedersker-indskriften synes at være fra tidlig middelalder, bør der måske læses a i stedet for æ, hvorved der er en svag mulighed for at opfatte **ora** som bydemåde “bed” på latin. Det er dog tvivlsomt, om teksten er sprogligt meningsgivende, for herudover er det umuligt at finde genkendeligt ordstof, og disse små, sammenfoldede amuletter har ofte uforståelige indskrifter med runer eller runelignende tegn — eventuelt bogstaver — med magisk, men ikke sproglig betydning.

En anden lille BLYAMULET (D 28/1997) er også fra Bornholm, fra RUTSKER Sogn. Den er fundet ved en arkæologisk udgravning, i en lerforet rende på en boplads med fund fra 1000-årene og frem: Møllebjerg, Vestre Rosedalegård. Amuletten er rektangulær med et rundet hjørne, 3,3 cm lang, ca. 2 cm bred og ca. 2 mm tyk. Pladen må være bukket midt over to gange, så at den består af fire ganske tynde lag, som nu ikke længere kan skilles fra hinanden. Der mangler derfor antagelig begyndelsen og ca. halvdelen af alle de seks linjer, der ses på den lille plade — tre på A-siden og tre på B-siden. De læses fra den lige venstre kant, som er opstået ved foldningen på tværs af linjerne. Dernæst er stykket bukket sammen på den anden led nogenlunde langs den tredje rammelinde. Blystykket er ganske velbevaret, bortset fra et par småskader i kanten foroven og lidt korrosion, navnlig på B-siden.

Det har en svagt brunlig farve og har af bevaringsmæssige grunde fået et tyndt lag lak. Runerne er fra 5 til 8 mm høje.

A. —ræanætinro
—tisattæba?r
—auitslum

B. —tiaia?l??•ok
—ri?tiakuun
—no??kntirduæln

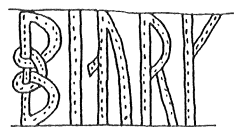

Skønt indridsningerne gennemgående er nogenlunde tydelige, er der tvivl om læsningen, fordi det er vanskeligt at afgøre, om der i alle tilfælde er tale om runer. I visse tilfælde er det måske snarere runelignende tegn; men indskriften er her så vidt muligt behandlet og translittereret som skrift. Den synes ikke at være sprogligt meningsgivende, hverken på olddansk eller latin. Den bygger næppe heller på et latinsk forlæg, som jo er det mest almindelige, når det gælder disse blyindskrifter. Det kan diskuteres, om det er rigtigt, som jeg har gjort, at gengive rune 10 i B-sidens tredje linje som **d**, dvs. en stungen **t**-rune. Den kan også læses som binderunen $\widehat{æt}$ (eller $\widehat{tæ}$), som findes f.eks. på Blæsingeblystykket for latinsk *et*, "og"; mens **d**-runen med tværstreg i stedet for punkt findes bl.a. i den skånske Codex Runicus-tekst. Der kan eventuelt læses en binderune \widehat{r} sidst i A-sidens anden linje, bestående af **r** og et spejlvendt **k**, eller \widehat{mr} ; men risteren kan også blot have skåret forkert i toppen af **r**-runen. Den næstsidste rune i B-sidens tredje linje kan opfattes som en binderune, $\widehat{æl}$ med dobbeltridset hovedstav, eller som to sammenklemte runer, **l**-bistaven løber i øvrigt næsten sammen med bistaven på den følgende **n**-rune. Et kort stregformet skilletegn foran næstsidste rune (**o**) i B-sidens øverste linje ser ud til at være skåret. Indskriften giver indtryk af en lidt skødesløs rister. Runeformerne, $\widehat{æ/e}$ (?) med ret kort, ofte næsten vandret bistav, **a** og **n** med lange, ensidige bistave næsten ned i fodhøjde, tyder på, at det er en ret sen indskrift, måske fra 1300/1400-årene.

I GRØNLAND dukkede der ved de fortsatte udgravninger i GUS, "Gården under Sandet" (jf. *Nytt om runer* 9 (1994), 10–12), enkelte rune-genstande frem, tilsyneladende fra den sidste fase af gårdens liv, som synes at være forbi ca. 1350. Nogle svage runespor blev opdaget på et ca. 20 cm langt HVALBEN (KNK 1950x2917); de er knap 3 cm høje og skåret fra kant til kant, da kun de første har bistave, ser det ser ud til blot at være et tilløb til at lave en indskrift.

På bagsiden af et rigt udskåret nærmest rektangulært TRÆLÅG(?) (KNK 1950x3348), som er 15,5 cm langt og ca. 4 cm bredt, 0,7 cm tykt, ses efter et (ufuldført) gabende dyrehoved i profil en indskrift, **biāurk**, bestående af en knuderune **b** fulgt af båndruner, prikket af knivstik. Det er antagelig kvindenavnet "Björg". På en anden TRÆGENSTAND (KNK 1950x3434), som jeg endnu ikke har set (da konserveringen finder sted i Nuuk), synes der efter den foreløbige meddelelse at være indskåret begyndelsen og slutningen af en knuderunefupork.

Arbejdet i øvrigt

Udover arbejdet med de seneste nyfund, med arkiv og fotosamling, formidling og forespørgsler, er der i samarbejde med Det Danske Sprog og Litteraturselskab søgt midler fra Statens Humanistiske Forskningsråd til forarbejderne til en nyudgave af danske runeindskrifter. De ikke publicerede runeindskrifter fra Schleswig og Oldenburg er under stor imødekommenhed på Schloß Gottorf blevet undersøgt i samarbejde med Klaus Düwel, Göttingen, og Michael Lærche Nielsen, Institut for Navneforskning, Københavns Universitet Amager.

Museumsinspektør Marie Stoklund
Runologisk Laboratorium
Nationalmuseet, København

An Anglo-Saxon Runic Ring

A finger-ring with an inscription in English runes was uncovered, according to the only available report, in August/September 1993, during the digging of a foundation trench for a house at Wheatley Hill, some 14 kilometres east of Durham. The ring had apparently been cleaned, and this, together with certain curiosities in its design and legend, encouraged the British Museum authorities to have it carefully examined by their Department of Scientific Research. The conclusion was that the ring and text were genuine, and the piece is now the property of the British Museum, accession no. 1995,9-2,1.

The ring is a very thin flat band of silver, alloyed with copper, tin and lead, mercury gilded. Its diameter varies between 17 and 21 mm, and it is 9 mm high. There are three circular gem settings, riveted close together on the circumference, one only now filled, with red glass. The runes, some 7.5 mm tall, are cut round the hoop of the ring. Their incisions are in the main sharp, and the gilding remains strikingly in their grooves. Letters are elegantly seriffed. The following can be clearly seen: **ringichatt**, which was immediately interpreted as “Ring I am called”; but the lack of initial **h** in *hring* and of a final vowel in the verb were worrying. The problem was solved when the research laboratory reported on the detailed examination. Immediately before **r** is the glass-filled setting. This had been fixed over a rune **h**, as is shown by the remains of four serifs still protruding from beneath the setting. Immediately after the second **t** is one of the empty settings, and here radiography revealed underneath it a short vertical with a twig branching from its centre. Perhaps the top of this vertical can be seen just protruding from the setting. It is presumably a fragment of the rune **æ**. Thus the inscription can be satisfactorily completed, **[h]ringichatt[æ]**, *hring ic hattæ*.

Aspects of the ring’s design—the use of gilded base silver, of red glass within beaded filigree wire surrounds—suggest a date in the later eighth century, which fits the only diagnostic linguistic feature, the use of æ rather than e in the verbal inflexion. Such a date also fits the general pattern of runic use in Northumbria.

R. I. Page, Corpus Christi College, Cambridge

Runes at the Royal Opera House, London

Excavations in 1996 on the site of the planned extension of the Royal Opera House, Covent Garden, London, yielded numbers of finds from the Middle Saxon period. Among them is an unusual type of inscription in Anglo-Saxon runes. The letters are on a bone, perhaps the tibia of a sheep or roe-deer. It is hollow and has been shaped for some sort of use; possibilities are as the handle of an implement or as a needle-case. Unfortunately the bone came from an isolated pit which cannot be put in a precise chronological context, though a date in the mid-eighth century has been tentatively suggested.

The surviving piece of the bone is 78 mm long, and is decorated by a sequence of eight incised and hatched bands. The bands encircle the bone except where, in one area, the surface either has been left smooth or has been smoothed later. Along this smooth patch and parallel to the bone length run the runes, apparently from right to left as shown by the three non-symmetrical graphs w (?), þ and r. The inscription is 31 mm long, with letter heights in the region of 8–10 mm. As well as clearly identifiable runes there are a number of verticals interspersed among them, which may be forms of the rune i or may have division or other function. I give them below as verticals.

The inscription, reversing its order to read left to right, runs something like: |æ|æ|w|þ|rd.

The two graphs provisionally identified here as **w** and **þ** may be intended as the same rune. Each has a bow set below the top of its vertical, but in the case of the former it is triangular and placed quite high on the vertical; that of the latter is trapezoidal and extends further down its vertical. Even then they may be interpreted as the same letter for in general rune forms on this bone are fairly roughly carved—with overcuts of angles and occasional miscuts.

The two runes identified as **œ** are slightly unusual forms, of a type more common in Anglo-Saxon manuscript use, as in the *futhorcs* of BL MS Cotton Domitian 9 fol. 11v (an additional variant) and St John's College, Oxford, MS 17 fol. 5v. There is a rare epigraphical example in the Thames scramasax *futhorc*. Taking the verticals as forms of the letter **i** gives no obvious sense. Taking them as division symbols or something of the sort, we end up with the sequence **œœwþrd**, **œœwꝛd**, **œœþþrd** or **œœþꝛd**. There is no clear meaning to be made out of any of these, and the combined facts of the reverse letter direction, the intervention of the verticals and the doubling of at least one rune suggest some sort of riddling interpretation.

In fact, the sequence **œœwꝛd** could be tortured into some sort of sense if the rune **œ** is taken to represent its rune-name *æþil* (*eðel*). We could then have a double form of the name *Æþilw[a]rd*, perhaps the owner's claim to the implement. But this is guess-work only, and there is no way of confirming it.

R. I. Page, Corpus Christi College, Cambridge

An Inscribed Disc from the River Yare near Norwich

A small metal disc inscribed with runes was brought into the Castle Museum, Norwich, for identification in 1995. It was reported to have been found at Keswick near Eaton in Norfolk, and that the item had in fact lain within the river. Regrettably, this object has now been sold by

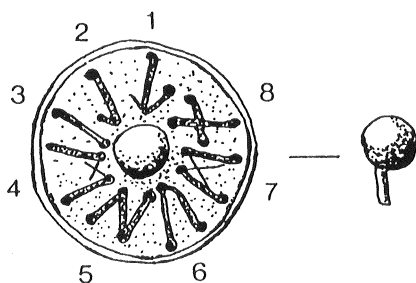
its finder and it has not been possible to trace its present whereabouts. At the moment, therefore, it cannot be given expert examination. The only visual record of the object is a black-and-white polaroid photograph at approximately life-size taken in the museum in 1995.

The disc is about 29 millimetres in diameter. It is perforated in the centre for a ball-headed rivet or pin, the end of which also survives, to pass through. It appears also to have an attached rim. Unfortunately the object is not readily recognizable as any specific type of mount, and I have been unable (as yet) to find any particularly close parallels to it in relevant publications. Moreover the museum staff were unable to identify what material it was made of, though the back was recorded as looking 'brassy'. This naturally leads to some questions as to the object's authenticity, but there is no positive reason, either in respect of the form of the object or the circumstances of its discovery, to regard it as a forgery.

The eight runes form a ring around the central hole, with their heads to the centre. Two runes (here marked as nos. 2 and 6), **l** and **u**, indicate a left-to-right direction of reading. Five runes are unambiguously identifiable (nos. 1–4 and 6): **tlim** and **u**. Rune no. 5 seems most likely to be an **s**, though a single-barred **h** is conceivable (but see below); no. 7 seems most likely to be a **d**: the lower ends of the by-staves are much lower down the main staves than on no. 4, **m**, though they do not reach to the bottom of these staves; no. 8 seems more likely to be **n** than **g**, with a larger main stave than cross stave, although the main stave is not aligned on the centre of the disc as nicely as in the other cases. I therefore suggest reading the runes **tlimsudn**.

There is no graphic indication of which rune to start reading from. Nor does this sequence of runes, or any justifiable alternative readings, make clear lexical sense from any starting point.

Despite these uncertainties, there is no problem in identifying these as Anglo-Saxon (Anglo-Frisian, if one prefers) runes. Archaeological-

ly, both the unfamiliar form of the mount and the ball-headed rivet or pin together suggest that it belongs to the second half of the Anglo-Saxon runic period (later seventh to earlier ninth centuries) rather than the earlier phase, in which the furnished burial rite means we have a much clearer knowledge of the range of metal artefacts in use. This, in turn, influences our reading of rune no. 5, for a single-barred **h** is characteristic of the earlier phase of Anglo-Saxon runes rather than the later, thus supporting the reading **s** here.

One final point of runological interest is that the disc was apparently found only one or two kilometres from Harford Farm, where a mid-seventh-century repaired and inscribed disc brooch was found relatively recently (*Nytt om runer* 6 (1991), 6–7). How large the difference in date between these two inscriptions is, however, we do not know, and there are no physical features that link the two inscriptions either runologically or archaeologically.

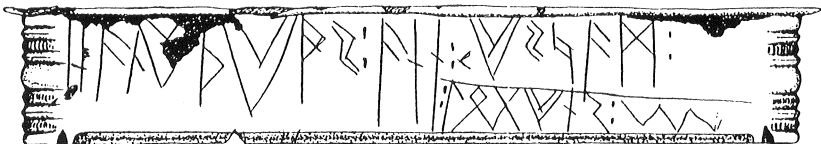
John Hines, School of History and
Archaeology, University of Wales,
P.O. Box 94, Cardiff CF1 3XB, U.K.

Eine neue Runeninschrift in den Niederlanden: Bergakker

Am 12. April 1996 fand ein Amateurarchäologe einen Schwertbeslag aus vergoldetem Silber in Bergakker bei der Stadt Tiel in den Niederlanden. Als Archäologen die Fundstelle untersuchten, fand man weitere Metallgegenstände, die zum Teil beschädigt oder gar schon umgeschmolzen waren. Vermutlich handelt es sich bei diesem Fundort daher um eine Art Umschmelzungswerkstatt für alte Metallgegenstände. Der Schwertbeslag trägt Runen und wird vom Archäologen A. V. A. J. Bosman in die Zeit um 400 datiert. Die Runeninschrift dürfte somit die älteste in den Niederlanden sein. Außerdem weist sie keine Spuren der anglo-friesischen Runen auf (vgl. die **h**-Rune mit einem Querstrich).

Die Inschrift enthält einige atypische Runenformen. Wenn **X** für die eine dieser Formen steht, kann die Inschrift so transkribiert werden: **hapXpXw̄as:ann:kXsjam:/:logXns:**. Das dritte Zeichen in der Inschrift sieht aus wie eine mißlungene **p**-Rune (𐐰), während Zeichen 7 eine Mischung von **w**- und **a**-Rune und daher vielleicht eine Bindrune **w̄a** zu sein scheint. Das Auffälligste an dieser Inschrift aber ist das viermals vorkommende Zeichen, das hier mit **X** transkribiert wird. Es sieht aus wie ein 'V' mit doppelten Linien und wurde bisher nirgendwo in einer Runeninschrift gefunden. Die Position in den "Wörtern" der Inschrift, nämlich zwischen sicheren Konsonantzeichen, läßt vermuten, daß man es mit einem Vokalzeichen zu tun hat. Da sowohl die **a**- wie die **o**-Rune in der Inschrift vorkommen und wohl kaum die **i**-Rune gemeint sein kann, muß es sich um eine Variante der **e**- oder **u**-Rune handeln. Tineke Looijenga, die erste Herausgeberin, las eine **e**-Rune und gab den Text so wieder: **habebewas:ann:kesjam:logens:**. Das ergibt eine Genitivform des Substantivs *urn*. *-bewar* 'Diener', aber ein problematisches **e** im Substantiv *hapu-* 'Kampf'. Auch die weiteren Wortformen bleiben unsicher. Eine Interpretation als *kesja* 'Schwert' oder als Wörter unter lateinischem Einfluß (Bosman und Looijenga, "A Runic Inscription from Bergakker (Gelderland), The Netherlands", *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 46 (1996), 9–16) scheint wohl kaum möglich.

Eine andere Möglichkeit wäre die Interpretation als **u**-Rune mit doppelten Linien, wie auch die **s**-Rune die ersten zwei Male mit doppelten Linien geschrieben wurde. Man müßte dann allerdings annehmen, daß es sich um eine Sturzrune, vielleicht unter lateinischem Einfluß ('V')?, handelt. Die Lesung wird dann **hapupuwas:ann:kusjam:/:loguns:**. Damit ist aber die Anknüpfung an *urn*. *bewar* verlorengegangen, wenn man nicht annehmen will, daß ein Ritzfehler (**pu** statt **pube**) vorliegt. Dennoch scheint diese Interpretation sinnvoll zu sein: Die Runenfolge *ann* kann zum Verb **unnan* 'gönnen, liebhaben' gehören. Dieses Verb regiert den Genitiv der Sache und den Dativ der Person. Die For-

men **kusjam** und **loguns** sehen formell wie ein Dativ bzw. Genitiv aus. Über die genaue Interpretation dieser beiden Wörter ist aber noch nicht das letzte Wort gesagt. Man könnte bei **kusjam** vielleicht an eine Ableitung vom Verb germ. **keusan-* 'wählen' denken, und bei **loguns** könnte man eine Verbindung mit der Wurzel germ. **log-/lug-/leug-* 'Flamme' (in übertragener Bedeutung 'Schwert') vermuten. Im letzten Fall hätte man somit eine Beziehung zum Gegenstand, auf dem die Runen stehen. (Siehe auch Arend Quak, "Eine neue Runeninschrift — neue Probleme", *Studia anthroponymica Scandinavica* 15 (1997), 39–48.)

Ein weiterer interessanter Aspekt der Inschrift von Bergakker ist, daß sie deutlich in einem römischen Kontext steht. Das militärische Ausrüstungsstück ist römischer Herkunft, so daß es nahe liegt anzunehmen, daß der Runenritzer ein Germane in römischen Dienste war. Gerade das vierte Jahrhundert kennt eine starke Germanisierung der römischen Armee und das könnte diesen Schwertbeschlag erklären. Eine andere Möglichkeit ist, daß der Text auf ein Beutestück eingetragen wurde. Die Sprache wäre im ersten Fall nur "Germanisch", im zweiten Fall — mit einem lokalen Besitzer — eine westgermanische Mundart.

Arend Quak, Instituut voor Oudgermanistiek, Universiteit van Amsterdam, Spuistraat 210, Postbus 19188, NL-1000 GD Amsterdam

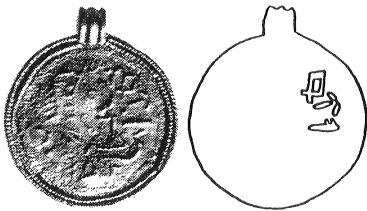
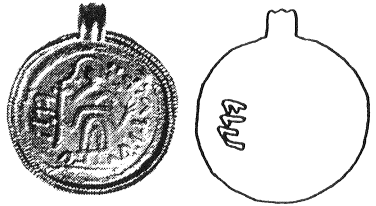
Editor's Note on the New Find from Bergakker

Tineke Looijenga writes in an e-mail concerning Arend Quak's article about the Bergakker inscription that much of the information there comes from the initial publication she co-authored and is incorrect. The area has not been examined by professional archaeologists; the date should be 425 or soon thereafter; the context is provincial Roman, i.e. Frankish; the piece was never used and may have been an offering to the goddess Hurstrga. She reads the third rune as l and interprets the inscription: "Possession of Halepewaz, he grants (the) swordfighters swords." See Tineke Looijenga, *Runes: Around the North Sea and on the Continent* ... (doctoral dissertation, Groningen, 1997), 188–92.

Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Arbeitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen

Neufunde 1996

KLEINBRAKTEATEN VON HÜFINGEN (Schwarzwald — Baar-Kreis, Baden-Württemberg). Bereits 1976 wurden aus einem Frauengrab (Nr. 318) des Hüfingener Reihengräberfeldes unter anderem mehrere Kleinbrakteaten (ca. 15 mm Durchmesser) geborgen. Das Grab wird auf den Zeitraum 550–570 datiert. Die erst 1996 erfolgte Untersuchung ergab: auf zwei Exemplaren, die jeweils doppelt vorhanden sind, stehen in Randnähe einige Kapitalisimitationen, dazu auch unerwartet eine Runenfolge. Einmal ist **alu** linksläufig deutlich zu lesen (318/5 und 318/8); die andere Inschrift lautet **ota**, rechtsläufig

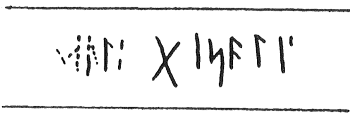
aber mit linksgewendeter **a**-Rune (318/7 und 318/9). Beide Inschriftenwörter begegnen vorwiegend (**alu**) oder nur (**ota**) auf Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit (vgl. Karl Hauck et al., *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit, Ikonographischer Katalog*, Nr. 74, 78, 24, 44 97 [alleinstehend **alu**]; Nr. 55, 152, 185 und der Neufund aus Bornholm 578 Gædegård [**ota**]).

Von den in Süddeutschland und angrenzenden Gebieten gefundenen Brakteaten weist keiner diese "Formelwörter" auf. Als Provenienz der Hüfingener Kleinbrakteaten kommt in erster Linie das langobardische Oberitalien in Frage, es läßt sich aber auch eine Herstellung im fränkisch-alamannischen Raum nicht ausschließen, auch nicht in Hüfingen selbst, einem bedeutenden Ort des frühen Mittelalters. Die Publikation erfolgt von: Gerhard Fingerlin, Josef Fischer, Klaus Düwel: "Runenbeschriftete Münznachahmungen der Merowingerzeit aus Hüfingen", *Germania* 76,2 (1998).

SILBERNE BÜGELFIBEL VON LAUCHHEIM (Ost-Alb-Kreis, Baden-Württemberg). Im Frauengrab Nr. 911 des großen Reihengräberfriedhofes von Lauchheim kam eine silberne Bügelfibel vom sogenannten "nordischen Typ" zu Tage, die in die 2. Hälfte des 6. Jahrhunderts datiert wird. Auf der Rückseite der Kopfplatte an der einen Schmalseite läuft eine Runenfolge von links nach rechts: **aonofada**. Es dürfte sich um einen zweigliedrigen Frauennamen handeln, aber auch andere Deutungsmöglichkeiten werden verfolgt. Archäologisch und runologisch wird der Neufund von Ingo Stork und Klaus Düwel bearbeitet und demnächst publiziert. Dabei werden auch die später gefundene Runeninschrift auf einem beinernen Kammfragment sowie die lateinische Inschrift auf einem silbernen Fingerring — beide aus Grab 1007 — mitbehandelt.

EINFASSUNGSRING AUS ELFENBEIN für eine Bronzezierscheibe VON PFORZEN (Landkreis Ost-Allgäu, Bayern). Zu Ende des Jahres 1996 wurden auf einem schlecht erhaltenen Elfenbeinring aus dem Frauengrab Nr. 255 des Reihengräberfeldes von Pforzen Runen entdeckt. Die Datierung ist um 600. Die Runen auf der Ringaußenseite sind stark beschädigt und erlauben keine Deutung, nur ein Name **gisali** kann gesichert werden. Auf der Innenseite sind die meisten Runen besser erhalten: —**ne:aodlip:urait:runa:**. Nachdem bereits 1981 diese Formel mit dem Frauennamen *Blidgund* bekannt wurde, liegt mit Pforzen II die zweite sichere Ritzerformel einer Frau vor, diesmal mit Namen *Odлинд*. Diese zweite Runeninschrift aus dem Gräberfeld Pforzen wird von Volker Babucke und Klaus Düwel bearbeitet und im Zusammenhang mit der Schnalle aus Pforzen publiziert in: *Pforzen und Bergakker*, Hrsg. Alfred Bammesberger.

Prof. Dr. Klaus Düwel
Seminar für deutsche Philologie
der Universität Göttingen

Arbeidet ved Runearkivet, Oslo

Nyregistreringer i 1996

Det var ingen norske nyfunn av runeinnskrifter fra før reformasjonen i 1996. Det ble ikke plass i årets *Nytt om runer* til å ta med en presentasjon av etterreformatoriske innskrifter. De vil bli omtalt til neste år.

På grunnlag av arkivbilder ble runelignende tegn på et BRONSE-BESLAG fra GOKSTAD-SKIPET, A344, presentert i *Nytt om runer* 11 (1996, publ. 1997), 15. Beslaget var imidlertid ikke identifisert, men er siden blitt funnet. Det regnes for å være beslag til hundeseletøy og har museumsnummer C. 10430. De 6 mm høye tegnene er mest sannsynlig bare ornamentikk, men lest opp ned i forhold til tegningen fra i fjor kunne de være en etterligning av latinske bokstaver (VINXIV).

Det øvrige arbeidet

I 1996 ble en etterligning av N651 Bryggen ("Torkjell myntmester sender deg pepper") skåret av Jonas Nordby for en utstilling om urter ved Stockholms Medeltidsmuseum. Arbeidet førte til en viktig konstatering. Etter at etterligningen var spikket til og innskriften ristet av Jonas Nordby, penslet James Knirk vann blandet med jord på overflaten for at den skulle få omtrent samme farge som originalen. Det trevirket som var trykt inn ved punkteringen, svullet opp og hevet seg, slik at punkteringene ble mindre framtrædende, spesielt punkteringen av e ({}). Samtlige punkteringer måtte utføres på nytt. Det har ofte vært vanskelig å slå fast om en i har et stikk på staven og skal leses som e på trepinner fra middelalderbyer i Norge. Disse har vært under vann eller i fuktige omgivelser i hundrevis av år. Av og til kan fargenyanser som angir omrisset av et stikk med knivspissen skimtes, uten at trevirket nå overhodet er trykt inn. Som følge av denne konstateringen bør slike fargenyanser tillegges vekt ved lesing av runetegn på trepinner som har vært våte.

James E. Knirk, Runearkivet, IAKN/
Oldsaksamlingen, Universitetet i Oslo

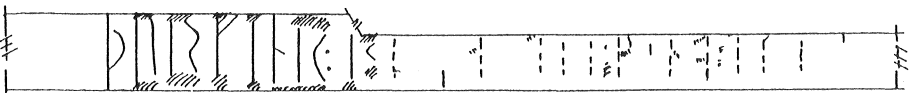
New Runic Finds from Orkney

Rune-stone from Skaill Home Farm, Sandwick

In August 1996 a derelict stone building was being demolished at Skaill Home Farm, Sandwick (NGR HY 228185). One of the workmen spotted lines cut on the edge of one of its slabs. He thought they might be runes and, despite the mockery of some of his fellow-workers, reported the find. Runes were confirmed and the stone was declared treasure trove under Scots law. It was allocated to the Tankerness House Museum, Kirkwall: no. 1997.125.

The stone is roughly rectangular, c. $95 \times 25 \times 6-8$ cm., of sedimentary sandstone. It has two sets of runes on its long edges, a main text in bold lettering occupying most of the front, and a second, faint text, graffito-like, on the back. The stone has partly laminated. Some time ago its top edge flaked away, removing the very tops of the runes of the main text. More recently, indeed perhaps during demolition, a further sliver of the top surface split off, destroying the greater part of all runes but the first eight, which can be read **purfinnr:r**. All that is left of the rest of this inscription are fragments of verticals with occasional twigs and parts of bows, so transliteration is impracticable. Presumably the text was a raiser or a carver formula, *Porfinnr reisti ...* or *Porfinnr risti/reist* The only diagnostic rune form is a short-twig n.

The back of the stone has, towards its left-hand edge, a group of very lightly cut runes, fifteen verticals visible but damaged by a deep groove that runs lengthwise roughly centrally along the edge, destroying the mid-sections of letters. There are also cavities and cracks in the stone and general damage to the whole surface, so rune forms are hard or impossible to identify. The first and last appear to be **k** but nothing between is certain except an **r**. Indeed it is unclear if these runes constituted a formal inscription or were only casual graffiti.

Rune-stone found at Whitemill Bay, Sanday

In the summer of 1996 a small piece of sandstone bearing what appear to be runes was found on the beach at Whitemill Bay on the north coast of Sanday, Orkney (NGR HY approx. 686468). It was subsequently taken to Belsair Guest House, Kettletoft, Sanday, where it was left on a window-sill together with a collection of beach pebbles. In October 1996 a custodian of Tankerness House Museum, Kirkwall, who happened to be staying in the Belsair, noticed the piece of sandstone with its engravings and removed it to the museum for safe keeping.

The stone, which measures $123 \times 55 \times 38$ mm., is incised with two clear runic characters and several verticals. Reading from left to right we have what appears to be the remains of a vertical, followed by a faint vertical scratch and a further vertical at more or less full height. There is then a **u** and a long-branch **m**, and finally yet another vertical set some way from the top and bottom of the surface. The characters are unusually deeply cut, the **u** and **m**, for example, having a depth of up to 10 mm. in places even though the stone is weathered. The weathering perhaps argues for authenticity despite the somewhat unusual find circumstances, though it is hard to determine the kind of inscription of which these runes might once have been part. There are clear breaks on the stone, suggesting that it is likely to be a fragment of what was once a larger object. The characters appear to have been carved before the fragment broke off.

Bone fragments with runes from Earl's Bu at Orphir, Mainland

It has recently been noticed that several of a large number of cattle-rib fragments excavated in 1986 from the Earl's Bu site at Orphir on the Orkney Mainland (NGR HY 341047) bear runes or incisions not incompatible with runes. The incised fragments are of various sizes, though two of the largest measure no more than $34 \times 31 \times 12$ and $51 \times 25 \times 18$ mm. maximum. The pieces do not appear to be contiguous, and thus nothing in the way of a text emerges. Two verticals, followed by an **o**, a further vertical, two short-twig **ss** (judging from their height) and an overcut **r** can be discerned on the 51 mm. surface. Apart from

these, and what may be a further *o* or, if read the other way up, an *f* standing on its own on the $34 \times 31 \times 12$ mm. fragment, only verticals—few if any complete—are to be seen. In total, there appear to be seven incised pieces of bone, though by no means all the incisions need be runic, and some may be no more than accidental scratches.

The significance of this discovery—though it comes some eleven years after the material was excavated—is that taken together with the Orphir I and II inscriptions (see, e.g., Jan Ragnar Hagland, “Two Runic Inscriptions from Orphir, Orkney”, in *The Viking Age in Caithness, Orkney and the North Atlantic*, eds. C. Batey et al., Edinburgh 1993, 370–74), it suggests at least a modicum of runic activity at a single site. That in turn perhaps points to a wider use of runes in medieval Orkney than scholars have so far been inclined to suppose (Orphir I with its dotted runes is almost certainly medieval, and Orphir II, like the current fragments, is from an eleventh to thirteenth-century mid-den). It is worth pointing out in this context that a stone in the south side of the apse of the old round church at Orphir bears two incised characters. They were first reported by J. Storer Clouston in a letter to Magnus Olsen (25.10.1927), but seem subsequently to have been ignored. Clouston took them to be runes. To us they appear at best “rune-like”. If runes, they consist of a *kf* bind-rune with reversed *k*, followed to the right by a reversed *k* on its own, the branch of which cuts across the lower branch of *f*. Neither the appearance of these characters, nor Clouston’s suggested interpretation: *Guð faðir Kristi*, is reassuring. Conceivably though—if the carving is medieval—we have someone from a milieu in which at least a number of people knew and could use runes attempting a rough-and-ready graffito.

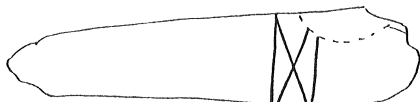
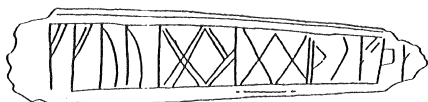
Michael P. Barnes, University College London,
Gower Street, London WC1E 6BT, England
R. I. Page, Corpus Christi College, Cambridge

Verksamheten vid Runverket i Stockholm

Nyfynd och nyregistreringar 1996

Under året 1996 har Runverket registrerat och undersökt två lösföremål med runinskrifter i form av ett bältesbeslag (med urnordiska runor) och en flöjt, fem runstensfragment och en nästan hel runsten, 14 stycken runristade ben och ett knivskaft av ben, samt registrerat ett runmynt och en nyfunnen putsinskrift.

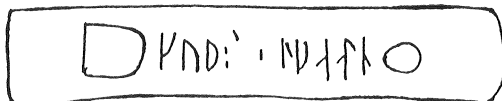
I samlingarna i läns museet i Jönköping registrerade Runverket ett REM-ÄNDEBESLAG från folkvandringstid med urnordiska runor, påträffat 1991 vid en arkeologisk undersökning av en rund stensättning i HEDENSTORP i Sanderyds sn, SMÅLAND. Beslaget har en avsmalnande form och är av brons, 38 mm långt och 9 mm brett, och bär på baksidan en runinskrift och kryssornamentik inskurna med ett vasst verktyg. På framsidan finns ett tecken, som kan förstås som en **d**-runa och som präglats vid gjutningen av beslaget. Inskriften på baksidan är inskuren mellan två ramlinjer och inleds med runföljden **ffuu**, dvs runradens två första runor upprepade två gånger vardera. Därefter följer fyra tecken som snarast bör tolkas som kryssornamentik i form av två dubbelstreckade kryss, det andra något defekt, och två enkelstreckade kryss. Att ornamentiken skulle kunna vara runor, i så fall dubbelstreckade och enkelstreckade **d**- eller **g**-runor, är mindre sannolikt men kan inte uteslutas, bl.a. med tanke på dubbling av runorna framför ornamentiken. Därefter följer runorna **pof**, starkt vittrade men säkra. Spetsen på beslaget är skadad och ofullständigt bevarad. Där syns nu rester av två runor. Den ena, som inte kan bestämmas med säkerhet, kan tänkas vara en variant av **ŋ**-runan, den andra möjligen en skadad **w**-runa. Inskriften lyder alltså möjligen: **ffuu####pofŋw**. Skadorna i spetsen gör att det inte går att avgöra om ytterligare runor funnits efter runan **w**. Formen på beslaget visar att det i så fall knappast funnits plats för mer

än någon enstaka runa. Något övertygande förslag till tolkning av inskriften föreligger inte. Den del som består av runradens två första runor hör väl till den kategori av inskrifter på runbleck och föremål som just består av en eller flera runor inskurna upprepade gånger. Den senare delen ger ett intryck av att ge en språklig mening, möjligen kan det röra sig om ett ofullständigt bevarat personnamn. Runan på be-
slagets framsida skall möjligen förstås som runan **d**, använd som be-
greppsruna.

I läns museets samlingar i Jönköping finns också en FLÖJT AV BEN med en runinskrift som Runverket registrerat och undersökt under året. Den påträffades 1991 vid en arkeologisk undersökning i kvarteret HARVEN vid Djurläkartorget i JÖNKÖPING. De arkeologiska fyndomständigheterna ger ingen säker datering, men fyndet av ett mynt från Birger Magnussons regeringstid (1290–1318) indicerar åtminstone ett post quem. Flöjten är bevarad i ursprungligt skick och är 7 cm lång och har en yttre diameter på 1 cm. De 4–5 mm höga runorna är ristade i utrymmet mellan de två spelhålen på flöjtens ovansida och är mycket slitna, framförallt gäller det de runor som är inskurna i det parti, där man hållit pekfingret, när man spelat på flöjten. Inskriften är: **kuþ:—l?alān**. De tre första runorna är säkra. Ett streck till vänster om huvudstaven på **k**, som skulle kunna tolkas som vänstra bistaven i en **m**-runa, är inte avsiktligt ristad. En mm till höger om **þ** finns rester av ett skiljetecken som haft formen av ett kolon. Därefter följer ett 9 mm långt parti där man inte kan läsa någon runa med säkerhet. Det bör dock nämnas att det 2 mm till höger om **þ** finns rester av ett inskuret streck på platsen för bistaven i en **l**-runa eller vänstra bistaven i en **m**-runa. Sex mm till höger om **þ** finns möjligen mellersta delen av en huvudstav bevarad. Runa 4 **l** är skadad i toppen men säker. Därefter följer rester av huvudstav och en ytterst grund båge till höger om den. Runan kan ha varit **þ**. Den därpå följande runan **a** och bindrunan **lā** är säkra. Huvudstaven i **n**-runan är delvis skadad, runan dock säker. Inskriften ger inte någon grund för en säker tolkning. Det kan röra sig om en ägarangivelse, dvs ett personnamn på *Guð*-, eller möjligen en bönesuck eller ett citat av en bön, som inleds med ordet *Guð*. Att **kuþ** skulle kunna utgjort en del av

en föremålsbenämning på flöjten har jag inte funnit lexikaliska belägg på. Flöjten är omtalad av Eivind Claesson i "Under gatan: Eriksgatan!", *Gudmundsgilletts Årsbok* 48 (1992), 58–59. Båda föremålen ingår i Jönköpings läns museums permanenta utställning. De har presenterats av Jan Axelson i "Två runristade föremål", i *Det nära förflutna — om arkeologi i Jönköpings län, Småländska kulturbilder* 1997 (Jönköping: Jönköpings läns museum, 1997), 150–155.

I augusti 1996 undersökte Runverket ett RUNSTENSFRAGMENT som redan 1957 påträffades vid en ombyggnad av huvudbyggnaden på gården EDEBY i Ludgo sn i SÖDERMANLAND. Fragmentet låg i grunden under en av husets väggar och står nu uppställt i gårdens trädgård. Fragmentet är av mörkgrå finkornig gnejs med inslag av glimmer och mäter 58×29 cm, tjocklek 18 cm. Runhöjden är 18 cm. På framsidan finns rester av en runinskrift fördelad på två rader (A), och på högra smal-sidan finns fyra kvistrunor (3:2 2:2 3:2 3:2) och tre normalrunor (B). Det kan nämnas att kvistrunor och andra typer av lönnrunor återfinns i flera runinskrifter i Rönö härad. Inskriften är: (A) —*isþi:s?a*— / —*þifttiR:fr*, dvs "... reste sten ... efter ...", (B) — *u n u u rsb?*—. Det finns inga spår av bistavar vid runa 6. Efter runa 15 *r* finns inga spår av runor. På grund av skador i ristningsytan kan inte någon säker läsning av kvistrunorna åstadkommas. Övre vänstra strecket i tredje kvistrunan är diffust och det är osäkert om den skall läsas som 3:2 *u* eller 2:2 *n*. Där kan eventuella streck ha gått förlorade.

I maj 1996 besiktigade Runverket ett RUNSTENSFRAGMENT som 1995 hade påträffats i vattenbrynet vid sågrännan i Fyrisån vid ULVA KVARN, Gamla Uppsala sn, UPPLAND. Fragmentet har sannolikt använts som byggnadsmaterial i sågrännan. Det är av ljus grå kvartsrik

granit med måtten 85×50 cm, tjocklek 15–53 cm. På ristningsytan finns ornamentik i uppländsk runstensstil med ett rundjurshuvud i profil samt spridda rester av en runinskrift i form av sju runor: —**t**—**iki**—**iun**—. Varifrån fragmentet ursprungligen kommit är oklart. Det hör inte ihop med andra kända runstensfragment i socknen eller kringliggande socknar. Fragmentet ligger kvar strax invid bron vid Ulva kvarn.

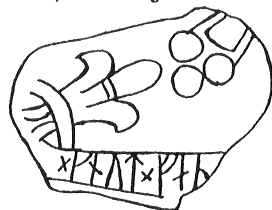
Vid en arkeologisk undersökning av bytomten till f.d. KALVSHÄLLA GÅRD i Järfälla sn i UPPLAND påträffades i oktober 1996 tre FRAGMENT av en RUNSTEN av finkornig gråspräcklig granit. Fragmenten har inbördes passning och mäter i sammanlagt skick 41×39 cm, tjocklek 7 cm. På det ena fragmentet är runorna **ip** inristade, runhöjd 5 cm, på de två andra enbart ornamentik. Fyndet hör icke samman med tidigare kända runstensfragment från Järfälla. Fragmentet förvaras på Stockholms länsmuseum.

Vid restaureringen av HOLS KYRKA i VÄSTERGÖTLAND påträffades i juni 1996 en RUNSTEN i kyrkmuren under södra korfönstret. Runstenen är av grovkornig gnejs. Rotpartiet på den pellarliknande stenen och ett stycke av dess topp är bortslagna, men själva ristningen är nästan helt oskadd. Stenens nuvarande längd är 295 cm, framsidans bredd 51–53 cm och smalsidornas bredd 30–39 cm. Runhöjden är 11–18 cm. Inskriften börjar längst ner till vänster på framsidan och följer dess kontur i ett u-format band med runornas baser riktade inåt och fortsätter och avslutas med två rader på den vänstra smalsidan. Ett fint format ornamentalt kors är inhugget i smalsidans övre del. Holstenen har alltså haft samma höga och smäckra karaktär som vissa andra runstenar i Västergötland, t.ex. Vg 117 Levene kyrka och Vg 161 Härna. Inskriften läses: **:ulfr:auk:asur:rispu:stin:þasi:eftiR:aslak:harþa:kuþan:þikn:fapur:sin:hrþa:frunan**, dvs "Ulf och Assur reste denna sten efter Aslak, en mycket god tegn, sin fader, (en) mycket vänsäll (man)". Runorna har dubbelsidiga bistavar, utom nasalrunan **a**, där två ensidiga bistavar är ristade snett uppåt höger från huvudstaven. Skiljetecknen är i form av kolon. Runföljden fram till och med **þikn** är ristade på stenens fram-

sida, resten på smalsidan. Ramlinjernas förlängning på smalsidan bildar stammen i det ornamentala korset. Runföljden **frunan** kan förstås som akkusativformen av ett i runsvenskan inte tidigare belagt adjektiv **frynn*, samma som ingår i fornvästnordiskans *úfrýnn* 'ovänlig' och *frýnlig* 'vänlig, behaglig'. Vi känner inte Holstenens runristare till namnet. Ett studium av bl.a. runstenen Vg 151 Eggvena kyrka samt runstenen Vg 156 Remmene kyrka antyder att en och samme anonyme runristare kan ha svarat för dessa runstenar och den nyfunna runstenen i Hol.

I oktober 1996 granskade Runverket en FRAGMENTARISK RUNSTEN av mörkbrunt skiffrikt material som hade påträffats i sekundärt läge som en del av en rekonstruerad domarring vid EKEHAGENS FORNTIDSBY i Norra Åsarps sn i VÄSTERGÖTLAND. Runstenen hade kommit från en tomt i samhället Norra Åsarp, men dess tidigare exakta placering har inte kunnat fastställas. På den med lavar hårt bevuxna ristningsytan kunde ett tjugotal runor anas längs stenens långsidor. Stenen packades därför in med mörk plast för att döda bevuxningen och placerades inomhus för att rengöras och undersökas år 1998.

I oktober 1996 registrerade Runverket ett runristat FRAGMENT av KALKSTEN som 1994 påträffats i resterna av den gamla kyrkogårdsmuren vid FIVELSTADS KYRKA i ÖSTERGÖTLAND och som nu förvaras i kyrkan. Fragmentet har måtten 52×40 cm, tjocklek 12 cm; runhöjden är 6–9 cm. Ristningen är mycket väl huggen och fragmentet har sannolikt utgjort en del av gavelhällen i ett kistformat gravmonument ("Eskilstunakista"). Inskriften läses: —^xknut^x **fap**—, dvs "... Knut, (sin) fader ...".

De arkeologiska undersökningarna i SIGTUNA, UPPLAND, har även 1996 resulterat i nyfunna runinskrifter. Nyfynden förvaras på Sigtuna museum.

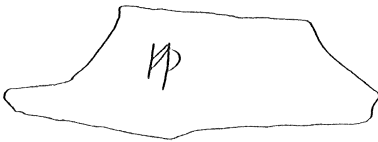
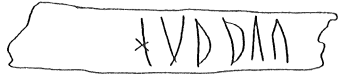
I kvarteret PROFESSORN 2 påträffades ett REVBEN med runinskrifter på benets båda sidor. Fyndet är preliminärt daterat till "slutet av 1000-

talet — början av 1100-talet”. På framsidan av benet står inskriften **rapu^xruna?**— (“Råd du runo(r) ...”), och på baksidan runföljden — **???^xstu?^r??**.

I kvarteret PROFESSORN 4 påträffades ett stort antal runristade BEN:

Fynd nummer 2321 mäter 12×2,2 cm och har en preliminär datering till “1100-talet”. På ena breddsidan står en serie av 15 mm höga runor: **huppuu**. Inskriften ger inte direkt någon språklig mening.

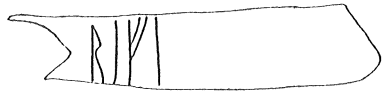

Fynd nummer 2323 är 9×3,3 cm och har en preliminär datering till “1100-talet”. På ena breddsidan står det med 12 mm höga runor: **f p**. Detta kan möjligen vara ett försök till början av en *fupork*.

Fynd nummer 5275 är 9×2,4 cm och har en preliminär datering till “1200-talets första hälft”. På ena breddsidan finns 12 mm höga runor: **kaenm**, som inte ger någon språklig mening.

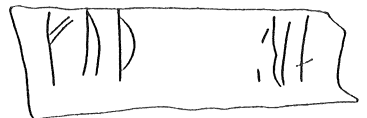

Fynd nummer 5276 mäter 16,2×3,4 cm och har en preliminär datering till “1200-talet”. På ena breddsidan står det med 25 mm höga runor: **rifi**, dvs sannolikt *rif* (eller *rifi[aben]*) ‘rev(ben)’.

Fyndnummer 5277 är 18×4 cm och är daterat preliminärt till “1100-talet”. På ena breddsidan finns med 3,4 mm höga runor: **rifbintrr???**—, dvs “revben ...”.

Fynd nummer 5280 är 8×2,7 cm och har en preliminär datering till “1000-talet — början av 1100-talet?”. På ena breddsidan finns två inskrifter med 18 mm höga runor: **fup** (dvs början av *fupork-en*?, eller det kvinnliga könsorganet?)

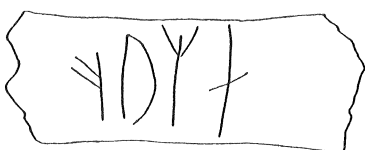
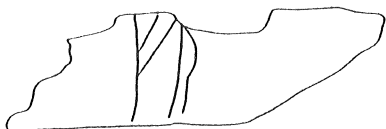
och *ar*? (substantivet *ars* 'bakdel' eller *ari* 'örn?').

Fynd nummer 5281 mäter 14,7×2,1 cm och är preliminärt daterat till "1000-talet — början av 1100-talet?". På ena breddsida står två inskrifter med 15 mm höga runor:

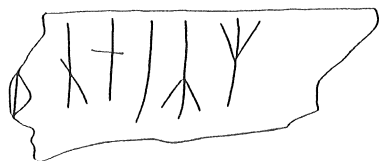
pūnlþorluk ("... Torlög") och **oimi** (som inte ger någon språklig mening).

Fynd nummer 5282 är 9,5×3 cm och har daterats preliminärt till "1200-talets senare del". På ena breddsida står det med 26 mm höga runor: **fr**.

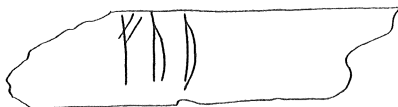

Fynd nummer 5283 mäter 7×3 cm och är preliminärt daterat till "1100-talet". På ena breddsida finns 29 mm höga runor: **fbma**, som inte ger någon språklig mening.

Fynd nummer 5284 mäter 7,5×3 cm och har en preliminär datering till "1100-talet". På ena breddsida står det med 22 mm höga runor: **bneiRm**, som inte ger någon språklig mening.

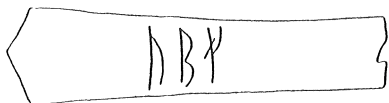
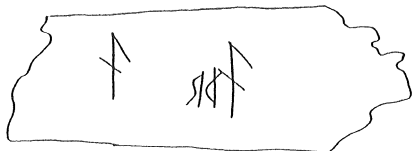

Fynd nummer 5285 mäter 14×3,3 cm och är preliminärt daterat till "1100-talet". På ena breddsida står det med 26 mm höga runor: **fup** (början av *fupork*-en?, eller det kvinnliga könsorganet?).

Från kvarteret Professorn 4 finns dessutom ett runben utan ännu angivna provenienser. På ena breddsida står två inskrifter som med läsriktning från höger till vänster ger:

opr (eller **taþr**) och **fa**. Runorna är slarvigt utförda, och inskriften ger inte någon grund för en säker tolkning.

Från kvarteret Professorn 4 kommer också ett knivskäft av ben, fyndnummer 5278, som har daterats preliminärt

till "omkring 1200". På ena breddsidan står det med 13 mm höga runor: **ubak**. Detta ger inte någon säker tolkning.

Vid arkeologiska undersökningar av borggården på VADSTENA SLOTT i ÖSTERGÖTLAND påträffades i december 1996 ett runristat BEN som av fyndomständigheterna preliminärt har daterats till perioden 1100–1280. På benets ena breddside finns 23 stycken 8–17 mm höga runor och runliknande tecken inskurna.

Vid arkeologiska förundersökningar i LUNDAGÅRDSPARKEN invid domkyrkan i LUND, SKÅNE, påträffades i september 1996 ett avbrutet RUNMYNT som sannolikt präglats i Lund under kung Sven Estridssons tid (1047–1076). Runinskriften har ännu inte undersökts.

Under 1996 anmäldes till Runverket att en runinskrift hade påträffats inristad i PUTSEN på södra väggen invid västra hörnet i södra korsarmen i GÅRDSLÖSA KYRKA på ÖLAND. Inskriften kommer att undersökas i samband med andra arbeten på öland.

Övrigt arbete under 1996

Arbetet med manus till tredje och sista delen av *Gotlands runinskrifter* har fortsatt. Tredje delen beräknas omfatta omkring 180 inskrifter, varav 40 som supplement till de tidigare utgivna delarna. Det innebär att de tre delarna av *Gotlands runinskrifter* kommer att omfatta ca 400 nummerade inskrifter. Fältarbetet under 1996 omfattade ett femtiotal runstenar som rengjordes, lagades och målades upp, och i vissa fall skyltades. Verksamheten med kontrakterade runstensfaddrar fortsatte att växa och omfattade vid årets slut närmare 600 faddrar som vårdar omkring 900 runstenar och runhällar. Vid årets minirunsymposium i Linköping deltog Runverket med två representanter.

Helmer Gustavson
Runverket
Riksantikvarieämbetet i Stockholm

“Det 9:e runologmötet”, Linköping 1996

Det 9:e årliga runologmötet hölls 29 augusti–1 september 1996 i Linköping med deltagande från Danmark, Norge, Sverige, England, Tyskland och Holland. Antalet deltagare var 22. Arrangör var undertecknad, med verksamt bistånd av Svante Lagman.

De tre första dagarna ägnades åt exkursioner till runinskrifter i det östgötska landskapet. Första dagen besöktes runinskrifterna Ög 181 Ledbergs kyrka; Ög 207–209 Enebacken; Ög 117–121 Slaka kyrka; Ög 111 Landeryds kyrka. Vid Slaka kyrka ägnades särskild uppmärksamhet åt det märkliga, ännu ej slutgiltigt undersökta runstensfragmentet Ög 117, en del av en uppenbarligen mycket stor sten, ristad med kortkvist-runor, vilkas former påminner om Rökstenens.

Den andra dagen förlades till området Östanstång, alltså öster om Stångån. Besökta runinskrifter var stenen vid Törnevalla kyrka (utan nr); Ög 171–172 Skärkind; Ög 31–32 Å kyrka; ristningen vid Oklunda, Ö. Husby socken på Vikbolandet; Ög 155 Sylten, Styrstads socken; Ög 43 Ingelstad och runristningen vid Himmelstalund, de båda sistnämnda vid Norrköping. Det stod klart för deltagarna att diskussionen rörande särskilt Oklunda, Ingelstad och Himmelstalund ingalunda är avslutad.

Tredje dagen ägnades åt området Västanstång, och undersökta runinskrifter var Ög 136 Rök; Ög 151–157 och nyfunna frament Väversunda kyrka; stenen vid klosterkyrkan i Vadstena; Ög 8 Kälvesten, nu Västra Stenby kyrka; Ög 64–66 Bjälbo kyrka; Ög 81–83 och 87 Högby gamla kyrka. För dem av deltagarna som inte tidigare sett Rökstenen torde denna ha utgjort dagens höjdpunkt. I Vadstena gjordes en rundvandring i staden och ett besök i klosterkyrkan under ledning av Tommy Andersson, tidigare lärare vid Linköpings universitet.

Sista dagen hölls en informell konferens ägnad dels åt ett föredrag av Tineke Looijenga om en nyfunnen nederländsk runinskrift, ristad med äldre runor, dels åt planläggning av kommande runologmöter.

Börje Westlund, Institutionen för språk och kultur,
Linköpings universitet, S-581 83 Linköping

Samnordisk runtextdatabas: slutrapport

Projektet Samnordisk runtextdatabas startade 1 januari 1993. Finansiär fram till och med juni 1997 har varit Axel och Margaret Ax:son Johnsons stiftelse för allmännyttiga ändamål. Huvudansvariga för projektet har varit Lennart Elmevik och Lena Peterson. En kort presentation av projektets syfte och allmänna uppläggning gavs i *Nytt om runer* 8 (1993), 32; en utförligare presentation är tryckt i *Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age: The Twelfth Viking Congress* (1994), s. 305–309.

Anställd med lön (halvtid) har under hela tiden varit Svante Lagman. Engagerade i projektarbetet — med insatser varierande till såväl karaktär som omfattning — har dessutom varit följande forskare och studenter, några mot arvode, de flesta utan: Jan Axelson (Uppsala), Anders Ekberg (Uppsala), Anne Haavaldsen (Bergen), Jan Ragnar Hagland (Trondheim), Henrik Holmboe (Århus), Svante Janson (Uppsala), James Knirk (Oslo), Michael Lerche Nielsen (København), Knut Lunde (Oslo), Mindy Macleod (Sidney), Espen Ore (Bergen), Jan Owe (Hässelby), Rune Palm (Stockholm), Thorgunn Snædal (Stockholm), Per Stille (Uppsala), Marie Stoklund (København), Julie White (Uppsala), Henrik Williams (Uppsala), Marit Åhlén (Uppsala).

Databasen innehåller ca 6000 inskrifter från Danmark, Färöarna, Grönland, Irland, Island, Norge, Storbritannien och Sverige. Allt känt vikingatida och medeltida material är medtaget, förutom inskrifter från Ryssland, vilka än så länge saknas. Det urnordiska materialet är inte komplett; de norska inskrifterna saknas, och de befintliga urnordiska inskrifterna saknar normalisering till fornvästnordiska.

Databasen består av fem textfiler:

rundata.run = runtext, dvs. translittererad text

rundata.fvn = till fornvästnordiska normaliserad text

rundata.nfs = nationella fornspråk, dvs. även rundanska och runsvenska

rundata.inf = information om plats, datering, föremålstyp, litteraturreferenser m.m.

rundata.eng = engelsk översättning

Till textfilerna finns ett specialskrivet sökprogram. Olika typer av sökningar görs utifrån menyer med ett stort antal valmöjligheter. En utförlig användarhandledning medföljer databasen då man installerar den.

Samnordisk runtextdatabas är ursprungligen uppbyggd i DOS-miljö. De fem textfilerna finns dock tillgängliga i Mac-format, medan det tyvärr ännu inte har varit möjligt att omarbete sökprogrammet för Mac-datorer. Tills vidare får Mac-användare lägga in textfilerna i ett ordbehandlingsprogram — vilket som helst — och utnyttja dettas sökfunktioner. Vid Humanistisk datasenter, Universitetet i Bergen, har utformats en version av databasen för FileMaker Pro 3, som ger utökade sökmöjligheter.

Instruktioner för nedladdning av såväl DOS-filer som Mac-filer finns under projektets hemsida: "<http://www.nordiska.uu.se/samnord.html>".

Databasen kommer att uppdateras kontinuerligt med rättelser och nya inskrifter. Vi är tacksamma för kompletteringar och rapporter om eventuella fel. Sänd dem till svante.lagman@mailbox.swipnet.se.

Vi riktar ett hjärtligt tack till alla som har medverkat i projektarbetet. En nyckelperson under hela tiden har varit Svante Lagman, utan vars hängivna arbete projektet inte skulle ha kunnat genomföras, och honom tackar vi alldeles särskilt.

Lennart Elmevik och Lena Peterson, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, Box 513, S-751 20 Uppsala

Scandinavian Runic Text Database Available on Internet

The project "Samnordisk runtextdatabas" (Scandinavian runic text database) was completed during the summer of 1997. The database is now available on the Internet for downloading to personal computers. The downloadable version and instructions for downloading can be found at the project's web site. The data files will be updated a few times per year and immediately made available on the Internet. The web site address for the project is: "<http://www.nordiska.uu.se/samnord.html>".

Runic Bibliography for 1996

- Alebo, Lena. *Rösen, runor och ruiner: Fornminnen i sydöstra Skåne*. Ystad: Sydöstra Skånes Samarbetskommitté, 1996. 80 pp. [42–44: DR 268, 278, 290, 291, 344, 345; 48: KJ 12 Gårdlösa.]
- Alström, Ulf, and Wladyslaw Duczko. "Norra Gärdet: Utgrävningar 1993–1994." In *Arkeologi och miljögeologi i Gamla Uppsala: Studier och rapporter*, ed. Wladyslaw Duczko, vol. 2, 115–27, 216. Occasional Papers in Archaeology 11. Uppsala: Department of Archaeology, Uppsala universitet, 1996. [116, 121, 216: Loom weight with older runes found in Gamla Uppsala in 1993.]
- Andersson, Lars. "Jarlabankeättens första kristna begravningsplats: Slutsatser och spekulationer om de arkeologiska utgrävningarna vid Broby bro." *Hembygd i Täby: Meddelanden från Täby Hembygdsförening* 33.3 (1996), 10–11, and 33.4 (1996), 10–11.
- Antonsen, Elmer H. "Runes and Romans on the Rhine." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 5–13.
- Antonsen, Elmer H. "What Kind of Science is Runology?" *Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs Forhandlinger* 1995 (1996), 125–39.
- Antonsen, Elmer H. See Makaev, È. A.
- Archibald, Marion M., and Valerie Fenwick, with M. R. Cowell. "A Sceat of Ethelbert I of East Anglia and Recent Finds of Coins of Beonna." *British Numismatic Journal* 65 for 1995 (1996), 1–19 and pl. 1–2.
- Árnadóttir, Lilja. See *Margrete I.: Nordens Frue og Husbond*.
- Axboe, Morten. See Nielsen, Hans F., "Gallehus".
- Axelson, Jan. See Knirk, James E., and Jan Axelson.
- Bammesberger, Alfred. "Frisian and Anglo-Saxon Runes: From the Linguistic Angle." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 15–23.
- Bammesberger, Alfred. "Die Runeninschrift auf dem Stein von Reistad." *Historische Sprachforschung (Historical Linguistics)* 109 (1996), 117–26.
- Bammesberger, Alfred. "Zum Namen der Stadt Nürnberg." *Blätter für*

- oberdeutsche Namenforschung* 32/33 (1995/1996, publ. 1996), 151–55. [Neck-ring from Aalen.]
- Bammesberger, Alfred, and Gaby Waxenberger. "Old English and Old Frisian Runic Inscriptions: Databank at Katholische Universität Eichstätt, Germany." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 20–21.
- Barnes, Michael P. "The Strange Case of the Settle Stone." In *A Frisian and Germanic Miscellany: Published in Honour of Nils Århammar on his Sixty-Fifth Birthday, 7 August 1996*, eds. Adeline Petersen and Hans F. Nielsen, 297–313. North-Western European Language Evolution (NOWELE) 28/29. Odense: Odense University Press; Bredstedt: Nordfriisk institut, 1996.
- Barnes, Michael P., and R. I. Page. "Two Runic Inscriptions from the Northern Isles." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 12–13. [Little Isegarth on Sanday, Orkney; Gungstie peninsula, island of Noss, Shetland.]
- Barrett, Robin. Review of *Old English Runes and their Continental Background*, ed. Alfred Bammesberger (1991). *AUMLA (Journal of the Australasian Universities Language and Literature Association)* 85 (1996), 144–45.
- Benson, Sven. "Namn och bebyggelse på Listerlandet." *Namn och bygd* 84 (1996), 23–41. [28–29: KJ 95 Gummarp, KJ 96 Stentofte, KJ 98 Istaby.]
- Beskow, Per. "Runic Inscriptions, Liturgy and Eschatology." In *Church and People in Britain and Scandinavia*, ed. Ingmar Brohed, 77–89. *Bibliotheca historico-ecclesiastica Lundensis* 36. Lund: Lund University Press, 1996.
- Bosman, A. V. A. J., and T. Looijenga. "A Runic Inscription from Bergakker (Gelderland), The Netherlands." *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 46 (1996); 9–16.
- Boutkan, Dirk. Review of *The Unaccented Vowels of Proto-Norse*, by Martin Syrett (1994). In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 219–22.
- Brink, Stefan. "Forsaringen—Nordens äldsta lagbud." In *Beretning fra femtende tværfaglige vikingesymposium*, eds. Else Roesdahl and Preben Meulengracht Sørensen, 27–55. Århus: Forlaget Hikuin; Afde-

- ling for Middelalder-arkæologi, 1996.
- Broström, Tore. "Sentida runristningar i Bromma." *Brommaboken: Bromma Hembygdsförenings årsskrift* 67 (1996), 109–10. [Two modern runic inscriptions in Bromma, Uppland.]
- Budtz, Palle. *Vikingatida runstenar i Sorunda socken*. Sorunda: Sorunda Hembygdsförening, 1996. 27 pp. [Sö 215–235.]
- Burnett, Charles. "Scandinavian Runes in a Latin Magical Treatise", with a postscript by Marie Stoklund. In his *Magic and Divination in the Middle Ages: Texts and Techniques in the Islamic and Christian Worlds*, no. 8. Variorum Collected Studies Series CS557. Aldershot, Hampshire: Variorum/Ashgate, 1996. [Rpt. from *Speculum* 58 (1983), 419–29.]
- Carlsen, Terje. *Strandhugg i Østfold med Erling Johansen: Streiftog gjennom 10.000 år*. Rakkestad: Valdisholm, 1996. 119 pp. [49–52: "Runestenen fra Tune" (esp. where the stone itself comes from).]
- Chevillet, François. Review of *Runes and Runic Inscriptions*, by R. I. Page (1995). *Études anglaises* 49 (1996), 210–11.
- Cinthio, Maria. *En vägledning till runor i Lund*. Lund: Kulturen facta, Drottens arkeologiska museum, 1996. [22 pp.; n. pag.]
- Classon, Christer, and Anders Dunér. *Fornminnen i södra och västra Skåne: En vägvisare*. Malmö: Landsantikvarien i Malmöhus län, 1996. 128 pp. [Passim: runestones DR 259–338.]
- Coulmas, Florian. "Rune." In his *The Blackwell Encyclopedia of Writing Systems*, 444–47. Oxford: Blackwell, 1996.
- Cynewulf: Basic Readings*. Ed. and introd. Robert E. Bjork. Basic Readings in Anglo-Saxon England 4; Garland Reference Library of the Humanities 1869. New York: Garland, 1996. xxv+364 pp. [Mainly reprints; see Frese; Elliott (twice).]
- Dahl, Hans. Presentation of *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk*, ed. Lena Peterson (1993). *Namenkundliche Informationen* 69 (1996), 147–48.
- Derolez, René. Review of *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, ed. James E. Knirk (1994). *Collegium Medievale* 8.1 (1995, publ. 1996), 91–99.
- Dietz, Martina, Edith Marold, and Hauke Jöns. "Eine frühkaiserzeitliche

- Scherbe mit Schriftzeichen aus Osterrönfeld, Kr. Rendsburg-Eckernförde." *Archäologisches Korrespondenzblatt* 26 (1996), 179–88.
- Dillmann, François-Xavier. "Les runes dans la littérature norroise: À propos d'une découverte archéologique en Islande." *Proxima Thulé* (Paris) 2 (1996), 51–89. [Rune-stick from Viðey, found in 1993.]
- Döring, Joachim, Mamoun Fansa, Claus Feveile, Alexander Jager, Stig Jensen, and Evert Kramer. *Frisere, Saksere og Danere: Kulturer ved Nordsøen, 400 til 1000 e. Kr.: Katalog til den internationale vandrestilling organiseret af: 'Fries Museum' i Leeuwarden (Holland), 'Staatliches Museum für Naturkunde und Vorgeschichte' i Oldenburg (Forbundsrepublikken Tyskland), 'Den antikvariske Samling' i Ribe (Danmark)*. Franeker: Van Wijnen, 1996. 112 pp. [105–07: "Rune-skrift"; also a German version and a Dutch version.]
- Duczko, Wladyslaw. See Alström, Ulf, and Wladyslaw Duczko.
- Dunér, Anders. See Classon, Christer, and Anders Dunér.
- Düwel, Klaus. "Epigraphische Zeugnisse für die Macht der Schrift im östlichen Frankenreich." In *Die Franken: Wegbereiter Europas: Vor 1500 Jahren: König Chlodwig und seine Erben* [*Les Francs—Pionniers de l'Europe*; exhibition catalogue], eds. Ursula Koch et al. for Alfried Wieczorek et al., 540–52. 2 vols. Mainz: von Zabern, 1996.
- Düwel, Klaus. "Frösö, §2. Runologisches." In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.1/2, 102–03. Berlin: de Gruyter, 1996.
- Düwel, Klaus. "Futhark." In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.3/4, 273–76. Berlin: de Gruyter, 1996.
- Düwel, Klaus. "Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Arbeitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 9.
- Düwel, Klaus. Presentation of *Svenskt runordsregister*, 2nd ed., by Lena Peterson (1994). *Germanistik* 37 (1996), 49.
- Düwel, Klaus. See *Lexicon Grammaticorum*.
- Düwel, Klaus, and Hans F. Nielsen. "Friesen, §13. Runen-Inschriften." In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.1/2, 28–35.

- Berlin: de Gruyter, 1996. [28–29: corpus, by Düwel; 29–34: linguistic provenance, by Nielsen.]
- Dyvik, Helge. “Terje Spurkland: *En fonografematisk analyse av rune-materialet fra Bryggen i Bergen*: Doktordisputas ved Universitetet i Oslo 20. mars 1993, første opponent.” *Maal og Minne* 1996, 3–21.
- Ebel, Else. “Friesen, Otto von.” In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.1/2, 1–2. Berlin: de Gruyter, 1996.
- Edberg, Rune, and Sten Tesch. “Nyfunna skeppsbilder från 1100-talet i Sigtuna.” *Tor: Tidskrift för arkeologi* 28 (1996), 305–12. [Bone with *fupork* found in 1995 in Sigtuna; same article as Tesch and Edberg.]
- Ekre, Rune. See *Margrete 1.: Nordens Frue og Husband*.
- Elliott, Ralph W. V. “Cynewulf’s Runes in *Christ II* and *Elene*.” In *Cynewulf: Basic Readings*, 281–91. [Rpt. from *English Studies* 34 (1953), 49–57.]
- Elliott, Ralph W. V. “Cynewulf’s Runes in *Juliana* and *Fates of the Apostles*.” In *Cynewulf: Basic Readings*, 293–307. [Rpt. from *English Studies* 34 (1953), 193–205.]
- Elliott, Ralph W. V. “The Runic Script.” In *The World’s Writing Systems*, eds. Peter T. Daniels and William Bright, 333–39. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- Eythórsson, Thórhallur. “Functional Categories, Cliticization, and Verb Movement in the Early Germanic Languages.” In *Studies in Comparative Germanic Syntax*, vol. 2, eds. Höskuldur Thráinsson et al., 109–39. *Studies in Natural Language and Linguistic Theory* 38. Dordrecht: Kluwer, 1996. [131–33: “Verb Movement in Runic (Early Northwest Germanic)”.]
- Fenwick, Valerie. See Archibald, Marion M., et al.
- Fisiak, Jacek. Review of *Englisch: Eine Sprachgeschichte nach Texten von 350 bis 1992*, by Herbert Penzl and Margaret Austin Hall (1994). *Folia Linguistica Historica* 16 (1996), 165–69.
- Flowers, Stephen E. *A Concise Edition of the Old English Runic Inscriptions*. Smithville, Texas: Rûna-Raven Press, 1996. vii+45 pp. [Draft edition.]
- Frese, Dolores Warwick. “The Art of Cynewulf’s Runic Signatures.” In

- Cynewulf: Basic Readings*, 323–45. [Rpt. from *Anglo-Saxon Poetry: Essays in Appreciation for John C. McGalliard* (Notre Dame, Ill., 1975), 312–34.]
- Frisian Runes and Neighbouring Traditions: Proceedings of the First International Symposium on Frisian Runes at the Fries Museum, Leeuwarden, 26–29 January 1994*. Eds. Tineke Looijenga and Arend Quak = *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 45 (1996). [12+]246 pp.
- Från götarna till Noreens kor: Hyllningsskrift till Lennart Elmevik på 60-årsdagen 2 februari 1996*. Eds. Eva Brylla et al. Skrifter utgivna genom Ortnamnsarkivet i Uppsala, Serie B: Meddelanden 11. Uppsala: Ortnamnsarkivet i Uppsala, 1996. 216 pp. [See Ryman; Stille; Williams, “Till tolkningen ...”.]
- Graham, Timothy. “A Runic Entry in an Anglo-Saxon Manuscript From Abingdon and the Scandinavian Career of Abbot Rodulf (1051–2).” *Nottingham Medieval Studies* 40 (1996), 16–24. [Corpus Christi College Cambridge MS 57.]
- Gregersen, Frans, Anne Holmen, Tore Kristiansen, Erik Møller, Inge Lise Pedersen, Jakob Steensig, and Ib Ulbæk. *Dansk sproglære*. København: Dansk lærerforening, 1996. 376 pp. [209–16: runes and runestones.]
- Gräslund, Anne-Sofie. “Arkeologin och kristnandet.” In *Kristnandet i Sverige*, 19–44. [31–33: runestones.]
- Gräslund, Anne-Sofie. “Kristna inslag i Jämtlands vikingatid.” In *Jämtlands kristnande (The Christianization of the province of Jämtland)*, ed. Stefan Brink, 21–44. Projektet Sveriges kristnande, Publikationer 4. Uppsala: Lunne böcker, 1996. [21–28: Frösö.]
- Grønvik, Ottar. *Fra Vimose til Ødemotland: Nye studier over runeinnskrifter fra førkristen tid i Norden*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. 301 pp.
- Grønvik, Ottar. “Die Runeninschrift des Goldbrakteaten Darum IV (DR 12, KJ 115, IK 129,2).” In *Berkovsbók* (“To honour of professor Valery Berkov”), eds. Lilya Popova and Yuri Kuzmenko, 77–87. Moscow: Impeto, 1996.
- Grønvik, Ottar. See *Lexicon Grammaticorum*.

- Gustavson, Helmer. "Runornas Sigtuna." In *Vikingars guld ur Mälarens djup: Tio Artiklar med anledning av en utställning*, eds. Sten Tesch and Rune Edberg, 33–35. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museer 3. Sigtuna: Sigtuna Museer, 1996.
- Gustavson, Helmer. "Runutställningen 'Runmärkt'." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 26.
- Gustavson, Helmer. "Verksamheten vid Runverket, Stockholm." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 18–19.
- Gustavson, Helmer. "Älvdalen—dalrunornas sista fäste: Högtidstal av chefen för runverket Helmer Gustafsson på Skansfesten år 1995." *Skansvaken: Elfdalens Hembygdsförenings midsommartidning* 81 (1996), 3–7.
- Gustavson, Helmer. See Johansson, Peter.
- Gustavsson, Monica. "Äskekärrsskeppet." *Stiftelsen Västsvensk Konserveratorsateljé, Årsskrift* 7 (1995), 18–21. [20–21: two runes and rune-like signs on a Viking Age boat; cf. 40: "Notiser; Runor".]
- Hagenfeldt, Stefan E., and Rune Palm. *Sandstone Runestones: The use of sandstone for erected runestones*. Sällskapet Runica et Mediævalia, Scripta maiora 2. Stockholm: Sällskapet Runica et Mediævalia, 1996. 125 pp.
- Hagerman, Maja. *Spåren av kungens män: Om när Sverige blev ett kristet rike i skiftet mellan vikingatid och medeltid*. Stockholm: Rabén Prisma, 1996. 436 pp. [107–61: "Kungen kommer".]
- Hagland, Jan Ragnar. "Ingimundr prestr Þorgeirsson and Icelandic Runic Literacy in the Twelfth Century." *Alvíssmál: Forschungen zur mittelalterlichen Kultur Skandinaviens* 6 (1996), 99–108.
- Hallencreutz, Carl F. "Jungfru Maria i nordisk missionstid." In *Maria i Sverige under tusen år: Föredrag vid symposiet i Vadstena 6–10 oktober 1994*, eds. Sven-Erik Brodd and Alf Härdelin, 65–76. Skellefteå: ARTOS, 1996. [70–72: "Runstenarnas Maria".]
- Halvorsen, Eyvind Fjeld. See *Lexicon Grammaticorum*.
- Heizmann, Wilhelm. See Nielsen, Hans F., "Gallehus".
- Hellström, Jan Arvid. *Vägar till Sveriges kristnande*. [Including "Studiehandledning" by Sune Garmo.] Stockholm: Atlantis, 1996. 286 pp. [79–80, 189–96, 211–12, et passim: runestones.]

- Henriksen, Mogens Bo. "Harja-kammen fra Vimose-fundet." *Fynske Minder* 1996, 48–54. [Cf. Stoklund, "Runeindskriften ...".]
- Hills, Catherine. Review of *Runische Schriftkultur in kontinental-skandinavischer und -angelsächsischer Wechselbeziehung*, ed. Klaus Düwel (1994). *Notes and Queries* 43 (1996), 65–66.
- Hines, John. "Coins and Runes in England and Frisia in the Seventh Century." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 47–62.
- Hofstra, Tette. "Ljouwert en 'Fryske runen'." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 1–4.
- Holm, Gösta. "Litteratur i runskrift och ett västgötskt ortnamn." In his *Nordiska studier: Femton uppsatser om ord, namn, dialekter, filologi, stilhistoria och syntax: Festskrift till Gösta Holm på 80-årsdagen den 8 juli 1996*, eds. Christer Platzack and Ulf Teleman, 125–41. Lund: Lund University Press, 1996. [Rpt. from *Nordiske studier: Festskrift til Chr. Westergård-Nielsen* (København, 1975), 103–21.]
- Holm, Gösta. See *Lexicon Grammaticorum*.
- Holman, Katherine. *Scandinavian Runic Inscriptions in the British Isles: Their Historical Context*. Senter for middelalderstudier, Skrifter 4. Trondheim: Tapir, 1996. iv+332+v+v+ii pp. [Doctoral dissertation, University of Nottingham, 1996.]
- Howe, Stephen. *The Personal Pronouns in the Germanic Languages: A study of personal pronoun morphology and change in the Germanic languages from the first records to the present day*. *Studia Linguistica Germanica* 43. Berlin: de Gruyter, 1996. xxi+390 pp. [128–29 (ch. 5): older runic inscriptions; chs. 6.4, 13, 14, 15, 16, 18.]
- Hübler, Frank. *Schwedische Runendichtung der Wikingerzeit*. Runrön 10. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, 1996. 190 pp.
- Hyenstrand, Åke. *Lejonet, draken och korset: Sverige 500–1000*. Lund: Studentlitteratur, 1996. 180 pp. [45–49: Ög 136 Rök; 104–07: KJ 99 Möjbro; 154–59: Vg 119 Sparlösa.]
- Hägg, Göran. *Den svenska litteraturhistorien*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1996. 692 pp. [22–27: "‘De for manligen’—svenska runinskrifter".]
- Härd, Berit; photographs Bosse Kinnås. "Kvinnornas liv finns i runor-

- na." *Sköna Dagar*, 9 September 1996, 74–76. [Interview with Marit Åhlén.]
- Haavaldsen, Anne, and Espen S. Ore. *Runes in Bergen: Preliminary report from the project "Computerising the runic inscriptions at the Historical museum in Bergen"*. Norwegian Computing Centre for the Humanities, Centre report 71. Bergen: Humanistisk datasenter, 1996. 41 pp. [Translation of *Runer i Bergen: Foreløpige resultater fra prosjektet "Databehandling av runeinnskrifter ved Historisk museum i Bergen"*, 3rd ed. (Bergen, 1996).]
- Ilkjær, Jørgen. "Runeindskrifter fra mosefund i Danmark—kontekst og oprindelse." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 63–75.
- Indrelid, Svein. *Frå steinalder til vikingtid*. Vol. 1 of *Strilesoga: Nord- og Midhordland gjennom tidene*. Eds. John Ragnar Myking et al. Bergen: Eide, 1996. 255 pp. [186–87: N300 Eikeland, 194–200: KJ 92 Eidsvåg, KJ 65 Nordhuglo, and inscriptions from Bryggen.]
- Jansson, Thorsten. *Från Lönneberga till Långe Jan: Vägvisare till natur och kultur i Kalmar län*. Kalmar: Länsstyrelsen i Kalmar län; Svenska Turistföreningen, 1996. 288 pp. [28, 223, 233–35, 246, 256, 260, 262: runestones in Öland.]
- Jeffrey, Sonia. See *Margrete I.: Nordens Frue og Husbond*.
- Johansen, Erling. See Carlsen, Terje.
- Johansson, Peter. "Resa en runsten." *Bygd och natur* 77.4 (1996), 12–14. [14: "Det var en gång en runsten...", by Helmer Gustavson.]
- Jondell, Erik. *Tusen år ved Nidelven—en vandring gjennom middelalder-utstillingen på Vitenskapsmuseet*. Trondheim: Vitenskapsmuseet, 1996. 60 s. [18: N449 Kuli, 29: N451 Rømmen, 30: A242 Trondheim, 42: A148 Trondheim.]
- Jöns, Hauke. See Dietz, Martina, et al.
- Kabell, Inge. "Et portræt af George Stephens—professor i engelsk ved Københavns Universitet og fremtrædende medlem af den engelske menighed i Danmark i en menneskealder." *Magasin fra Det Kongelige Bibliotek* 11.3 (1996), 21–41.
- Klafkowski, Piotr. "Runes, Scholars, and Scandinavian Academic Apartheid: Reflections upon Robert A. Hall's Critical Edition of the Kensington Rune Stone." *Lingua Posnaniensis* (Poznan, Poland) 38

(1996), 161–84.

Knirk, James E. “Arbeidet ved Runearkivet, Oslo.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 14–17.

Knirk, James E. “Galteland.” In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.3–4: 403–05. Berlin: de Gruyter, 1996.

Knirk, James E. “‘Tolv vintrer hadde kristendommen vært i Norge’: Norske runesteiner forteller om kristningen.” In *Fra hedendom til kristendom: Perspektiver på religionsskiftet i Norge*, ed. Magnus Rindal, 43–53. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1996.

Knirk, James E. Review of *The Kensington Rune-Stone, Authentic and Important*, by Robert A. Hall, Jr. (1994). *Skandinavistik* 26 (1996), 45–47.

Knirk, James E. See *Margrete I.: Nordens Frue og Husband*.

Knirk, James E., and Jan Axelson. “Runebibliografi 1994.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 29–47.

Knirk, James E., and Jan Axelson. “Supplement til rune bibliografiene 1990–93.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 47–51.

Knutsson, Christer. “Möres kristnande och Värends...” [Review of *Möres kristnande*, ed. Henrik Williams (1993).] *I Varend och Sunnerbo: Kulturspridaren* (Kronobergs läns hembygdsförbund; Smålands museum) 1996.1, 26–27.

Knutsson, Christer. “Runblocket i Markaryd—äkta eller inte?” *Markarydsbygden* (Markaryds Lokalhistoriska förening), pt. 6 (1996), 127–29. [Modern inscription, cf. Ogemark.]

Kristnandet i Sverige: Gamla källor och nya perspektiv (The Christianization in Sweden: Old sources and new perspectives). Ed. Bertil Nilsson. Projektet Sveriges kristnande, Publikationer 5. Uppsala: Lunne böcker, ©1996 [publ. 1997]. 512 pp. [See Gräslund, “Arkeologin ...”; Williams, “Vad säger runstenarna ...”; Williams, “Runstenstexternas teologi”; see also pp. 250–51, 283, 327–28, 377–79, 422, 434, and cf. index, p. 508, s.v. “runinskrift”, “runmonument”, “runsten”.]

Krogh, Steffen. *Die Stellung des Altsächsischen im Rahmen der germanischen Sprachen*. Studien zum Althochdeutschen 29. Göttingen:

- Vandenhoeck & Ruprecht, 1996. 413 pp. [Doctoral dissertation, Aarhus Universitet, 1994; 112–14, 197–99, 222–24, et passim (cf. index, p. 413, s.v. “Runen”): runes and runic inscriptions.]
- Kvastad, Nils Bjørn. *Gammel Overtro? Paranormale fenomener i norrøn litteratur og Bibelen i lys av moderne vitenskap*. Oslo: Solum, 1996. [58–61: runes; mainly *somnia vana*, partially esoteric.]
- Källström, Magnus. “Runstenen Sö 204 i Överselö kyrka—ett rekonstruktionsförslag och ett namnproblem.” In *Nordisk språkhistoria: Föredrag från det 1:a studentkollokviet i nordisk språkvetenskap, Berlin, 7–9 juni 1996*, eds. Jurij Kusmenko and Sven Lange, 19–28. Kleine Schriften des Nordeuropa-Institutes 7. Berlin: Nordeuropa-Institut, Humboldt-Universität zu Berlin, 1996. [Sö 204, 206, 208.]
- Källström, Magnus. “Ett runstensmonument från Skånela kyrka, Uppland.” *Fornvännen* 91 (1996), 212–16. [U 297.]
- Larsson, Mats G. “Tvegifte i Täby? Några synpunkter på Jarlabankestenarnas datering och placering.” *Fornvännen* 91 (1996), 143–51.
- Lexicon Grammaticorum: Who's Who in the History of World Linguistics*. Ed. Harro Stammerjohann. Tübingen: Niemeyer, 1996. [Passim, e.g., s.v. “Bureus, Johannes”, by Gösta Holm; “Bugge, (Elsus) Sophus”, by Eyvind Fjeld Halvorsen; “Krause, Wolfgang”, by Klaus Düwel; “Marstrander, Carl Johan Sverdrup”, by Ottar Grønvik; “Olsen, Magnus Bernhard”, by Eyvind Fjeld Halvorsen.]
- Liberman, Anatoly. Review of *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, ed. James E. Knirk (1994). *Scandinavica* 35 (1996), 269–73.
- Lilja Árnadóttir. See *Margrete 1.: Nordens Frue og Husband*.
- Looijenga, Tineke. “Checklist Frisian Runic Inscriptions.” In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 91–108.
- Looijenga, Tineke. “The First International Symposium on Frisian Runes and Neighbouring Traditions, Leeuwarden, January 1994.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 22–23.
- Looijenga, Tineke. “On the Origin of the Anglo-Frisian Runic Innovations.” In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 109–22.
- Looijenga, Tineke. “The Runic Inscription of the Lețcani Spindle Whorl.” *Skandinavistik* 26 (1996), 133–37.

- Looijenga, Tineke. Review of *Friesische Studien*, vol. 2: *Beiträge des Föhrer Symposiums*, eds. Volkert F. Faltings et al. (1995). *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 46 (1996), 234–37.
- Looijenga, Tineke. See Bosman, A. V. A. J., and T. Looijenga.
- Lunde, Knut. “Dokumentasjonsprosjektet: Delprosjekt Runer.” *Nicolay: Arkeologisk tidsskrift* (Oslo) 68 (1996), 22–24.
- Löfvendahl, Runo, and Marit Åhlén. “Runestones.” In *Degradation of Materials and the Swedish Heritage 1992–1995: A report from the Air Pollution and Heritage Programme*, ed. Erik Österlund, 30–41. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, Rapport, RIK (Konserveringstekniska studier) 11. Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, 1996.
- Makaev, È. A. *The Language of the Oldest Runic Inscriptions: A Linguistic and Historical-Philological Analysis*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Handlingar, Filologisk-filosofiska serien 21. Trans. John Meredig in consultation with Elmer H. Antonsen. Stockholm: Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien; dist. Almqvist & Wiksell, 1996. 137 pp. [Trans. of *Jazyk drevnejshikh runicheskikh nadpisej* (Moskva, 1965).]
- Malmberg, Bo. *Från Agute till Öpir: 228 personnamn på runinskrifter i Enabygden*. Runinskrifter i Enköpings kommun: Delrapport 1. Enköping: private printing, 1996. 32 pp.
- Margrete I.: *Nordens Frue og Husbond: Kalmarunionen 600 år: Essays og Udstillingskatalog*. Ed. Poul Grønder-Hansen. København: Nationalmuseet, 1996. 467 pp. [299, 346: Vg 272 and Vg 240 Lödöse, by Rune Ekre and Sonia Jeffrey; 316–18, 346: runic objects from Bryggen in Bergen, by James E. Knirk; 376: Gilsbakki grave-slab, Iceland, by Lilja Árnadóttir; 399: Ribe magic-stick, by Marie Stoklund. See also Stoklund, “Højmiddelalderens ...”.]
- Marold, Edith. “Egill und Qlrún—ein vergessenes Paar der Helden-dichtung.” *Skandinavistik* 26 (1996), 1–19. [Buckle from Pforzen found in 1991 and Franks/Auzon casket.]
- Marold, Edith. “Notiz zur Scherbe von Osterrönnfeld.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 13.
- Marold, Edith. “Runentagung ‘Von Thorsberg nach Schleswig’ in

- Schleswig, September/Oktober 1994." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 24–25.
- Marold, Edith. See Dietz, Martina, et al.
- McKinnell, John. "A Runic Fragment from Lincoln." *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 10–11.
- McKinnell, John. Review of *The Runic Inscriptions of Maeshowe, Orkney*, by Michael P. Barnes (1994). *Rask: Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation* (Odense) 4 (April 1996), 113–19.
- Meijer, Jan. Review of *The Runic Inscriptions of Maeshowe, Orkney*, by Michael P. Barnes (1994). In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 226–29.
- Naumann, Hans-Peter. "Der Meisterschütze Egill, Franks Casket und die *Þiðreks saga*." In *Hansische Literaturbeziehungen: Das Beispiel der Þiðreks saga und verwandter Literatur*, ed. Susanne Kramarz-Bein, 74–90. Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 14. Berlin: de Gruyter, 1996. [82–86: Franks/Auzon casket.]
- Nielsen, Hans F. "Developments in Frisian Runology: A Discussion of Düwel & Tempel's Runic Corpus from 1970." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 123–30.
- Nielsen, Hans F. "Gallehus, §4. The linguistic provenance of the inscription." In *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, founded by Johannes Hoops, 2nd ed., eds. Heinrich Beck et al., vol. 10.3/4, 336–40. Berlin: de Gruyter, 1996. [Cf. 330–36: "Gallehus, §1–3", by Morten Axboe; 340–44: "Gallehus, §5. Deutung", by Wilhelm Heizmann.]
- Nielsen, Hans F. See Düwel, Klaus, and Hans F. Nielsen.
- Nielsen, Michael Lerche. "Ase, Thorgot og Bove." *Skalk* 1996.3, 12–14. [Borup stone, found in 1995.]
- Nijdam, Han. "Een raadselachtige Friese rune: Nieuw licht op de totstandkoming van het Anglo-Friese futhork." *Tijdschrift voor Skandinavistiek* 17.2 (1996), 21–34.
- Nilsson, Bertil. "Översikt: Några frågor om kristnandet i Sverige—och några svar." *Historisk tidskrift* (Stockholm) 2nd ser. 58 = 116 (1996), 550–62. [552–53, 557–60: runestones.]

- Nilsson, Bertil, and Henrik Williams. "Från Tor till kristen tro på ett halvt årtusende." *Forskning och framsteg: Populärvetenskapligt magasin* 1996.1, 21–27.
- Norrman, Staffan. "Runornas geometriska ursprung." *Populär arkeologi* 14.1 (1996), 32. [Somnia vana.]
- Nyneröd, Anna-Lisa. *Sollentunaboken*. Sollentuna hembygdsförening, skrift 15. Sollentuna: Sollentuna hembygdsförening, 1996. 144 pp. [31–34: "Vikingar, runor och vägbroar".]
- Odelman, Eva. See Wiktorsson, Per-Axel, and Eva Odelman.
- Ogemark, Yngve. "'Runstenen' vid Folkhögskolan i Markaryd." *Markarydsbygden* (Markaryds Lokalhistoriska förening), pt. 6 (1996), 129–30. [Modern inscription, cf. Knutsson, "Runblocket ...".]
- Ohlander, Ann-Sofie, and Ulla-Britt Strömberg. *Tusen svenska kvinnoår: Svensk kvinnohistoria från vikingatid till nutid*. Stockholm: Rabén Prisma, 1996. 198 pp. [10–16: "Mäktiga, stenresande kvinnor".]
- Ore, Espen S. See Haavaldsen, Anne, and Espen S. Ore.
- Owe, Jan. "Svenskt runnamnsregister." 2nd ed. Stockholm: private printing, 1996. 138 pp.
- Page, R. I. "On the Baffling Nature of Frisian Runes." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 131–50.
- Page, R. I. See Barnes, Michael P., and R. I. Page.
- Palm, Rune. "Runkunskap under medeltid—en analysmodell och några resultat." In *Nordisk språkhistoria: Föredrag från det 1:a studentkollokviet i nordisk språkvetenskap, Berlin, 7–9 juni 1996*, eds. Jurij Kusmenko and Sven Lange, 6–18. Kleine Schriften des Nordeuropa-Institutes 7. Berlin: Nordeuropa-Institut, Humboldt-Universität zu Berlin, 1996.
- Palm, Rune. See Hagenfeldt, Stefan E., and Rune Palm.
- Parsons, David. "The Origins and Chronology of the 'Anglo-Frisian' Additional Runes." In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 151–70.
- Parsons, David. Review of *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, ed. James E. Knirk (1994). *Rask: Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation* (Odense) 4 (April 1996), 121–30.

- Peeters, Leopold. "The Franks Casket: A Judeo-Christian Interpretation." *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 46 (1996), 17–52.
- Penzl, Herbert. "Ist das nordisch-westgermanische Runengermanisch das 'Ur-Altenglische'?" *North-Western European Language Evolution (NOWELE)* 27 (March 1996), 137–45.
- Perridon, Harry. "Noun Phrases in Runic Swedish." In *The Nordic Languages and Modern Linguistics*, vol. 9: *Proceedings of The Ninth International Conference of Nordic and General Linguistics, University of Oslo, January 11–12, 1995*, eds. Kjartan G. Ottósson et al., 248–61. Oslo: Novus, 1996.
- Peterson, Lena. "Aft/æft, at och æftiR på de nordiska runstenarna—regional variation eller vad?" In *Mål i sikte: Studier i dialektologi tillägnade Lennart Elmevik*, eds. Maj Reinhammar et al., 239–52. Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1996. [Pp. 1–449 printed simultaneously in *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 1995 (1996).]
- Peterson, Lena. "Fagra och fula personnamn på de uppländska runstenarna" (*Uppsala Nya Tidning*, 18 June 1996). In *Namnspalten i UNT*, vol. 14, 24. Uppsala: Ortnamnssällskapet i Uppsala, 1996.
- Peterson, Lena. "Runologi: Försök till ett aktuellt signalement." *Saga och sed: Kungl. Gustav Adolfs Akademiens årsbok* 1995 (publ. 1996), 39–54.
- Peterson, Lena. Review of *Nordwestgermanisch*, eds. Edith Marold and Christiane Zimmermann (1995). *Studia anthroponymica Scandinavica* 14 (1996), 141–48.
- Pettersson, Gertrud. *Svenska språket under sjuhundra år: En historia om svenskan och dess utforskande*. Lund: Studentlitteratur, 1996. 251 pp. [48–50: "Runor och runinskrifter".]
- Pijnenburg, W. J. J. Review of *Runen: Een helder alfabet uit duistere tijden*, by Marlies Philippa and Aad [Arend] Quak (1994). In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 230–33.
- Platzack, Christer. Presentation of *The Kensington Rune-Stone: Authentic and Important*, by Robert A. Hall, Jr. (1994). *Arkiv för nordisk filologi* 111 (1996), 163–64.
- Polomé, Edgar C. "Beer, Runes and Magic." *Journal of Indo-European*

Studies 24 (1996), 99–105.

- Polomé, Edgar C. Presentation of *The Runic Inscriptions of Maeshowe, Orkney*, by Michael P. Barnes (1994). *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 488.
- Polomé, Edgar C. Presentation of *Runische Schriftkultur in kontinental-skandinavischer und -angelsächsischer Wechselbeziehung*, ed. Klaus Düwel (1994). *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 227.
- Polomé, Edgar C. Presentation of the series Runrön, eds. Lennart Elmevik and Lena Peterson [vols. 1–7 (1989–92)]. *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 155–57.
- Polomé, Edgar C. Presentation of *Von Ågedal bis Malt*, by Thomas Birkmann (1995). *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 428–30.
- Polomé, Edgar C. Presentation of *Die Weser-Runenknöcher*, by Peter Pieper (1989). *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 162–63.
- Quak, Arend. “Noch einmal die Latein-These.” In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 171–79.
- Quak, Arend. Review of *Nordwestgermanisch*, eds. Edith Marold and Christiane Zimmermann (1995). *Naamkunde* 28 (1996), 197–200.
- Rask, Lars. *Nordisk runläsebok*. Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan, 1996. 184 pp.
- Rask, Lars. *Vår vrå av världen: Vagnhärad-Västerlång-Trosa: Hembygdsbok för Trosa kommun*. Dist. Södertälje: Fingraf, 1996. 96 pp. [49–56: runestones in Trosa.]
- Rausing, Gad. “Roman Reflections.” In *Roman Reflections in Scandinavia*, 21–24. Rome: “L’erma” di Bretschneider, 1996. [Exhibition catalogue; origin of the runic script.]
- Ritzau, Marianne. “‘Copie af Guldhornene ... halv Størrelse...’” *Nordslesvigske museer: Årbog for museerne i Sønderjyllands Amt* 21 (1996), 29–34. [KJ 43 Gallehus.]
- Ryman, Lennart. “Kristna personnamnelement?” In *Från götarna till Norens kor*, 131–43. [Personal name elements *Bót-* and *-líkn.*]
- Salberger, Evert. “*boren i danmark i kiltu: Ett textställe i Västgötalagens kungakronika.*” *Västgötalitteratur* 1996, 35–47. [Vg 81, 93–94.]
- Salberger, Evert. “KIBALI: Sörmländsk runföljd i norrön suppling.” *Gardar: Årsbok för Samfundet Sverige-Island i Lund-Malmö* 26

- (1995; publ. 1996), 15–18. [Vrena church, Södermanland.]
- Salberger, Evert. "Sölvesborg-stenen: Mansnamn och ordföljd." *Sydsvenska ortnamnssällskapetets årsskrift* 1996, 111–24.
- Samplonius, Kees. Review of *Blandade runstudier*, vol. 1 (1992). In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 238–40.
- Samplonius, Kees. Review of *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, ed. James E. Knirk (1994). *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 46 (1996), 276–78.
- Sandahl, Christian. *Kristendom, arv och utlandsfärder—en studie av småländska runstenar*. Institutionen för humaniora, Högskolan i Växjö, Scripta Minora 31. Växjö: Institutionen för humaniora, Högskolan i Växjö, 1996. 45 pp.
- Santesson, Lillemor. Presentation of *Medeltida skrift- och språkkultur*, ed. Inger Lindell (1994). *IROS: Internationales Referateorgan zur Skandinavistik* (Greifswald) 1995 (publ. 1996), 25–26.
- Schulte, Michael. "Zum nordgermanischen i-Umlaut: Periodischer oder kontinuierlicher Verlauf?" In *Arbeiten zur Skandinavistik: XII. Arbeitstagung der deutschsprachigen Skandinavistik 16.–23. September 1995 in Greifswald*, eds. Walter Baumgartner and Hans Fix, 416–30. *Studia Mediaevalia Septentrionalia* 2. Wien: Fassbaender, 1996.
- Schulte, Michael. Review of *The Unaccented Vowels of Proto-Norse*, by Martin Syrett (1994). *Maal og Minne* 1996, 119–26.
- Schulte, Michael. Presentation of *The Unaccented Vowels of Proto-Norse*, by Martin Syrett (1994). *IROS: Internationales Referateorgan zur Skandinavistik* (Greifswald) 1995 (publ. 1996), 35–36.
- Schwink, Fred. Review of *Old English Runes and their Continental Background*, ed. Alfred Bammesberger (1991). *Journal of Indo-European Studies* 24 (1996), 249–52.
- Seebold, Elmar. "Wie friesisch ist der Brakteat von Wurt Hitsum?" In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 181–98.
- Seim, Karin Fjellhammer. Review of *Runer i kulturhistorisk sammenheng*, by Kjell Aartun (1994). *Maal og Minne* 1996, 107–18.
- Skaug, Ole. "Knestanghella: Runesteinen i Åsbygd." *Ringerike* 68 for

- 1996–97 (1996), 34–35. [N104–07.]
- Spurkland, Terje. “Grafemet, fonemet, systemet og runene: Svar fra doktoranden.” *Maal og Minne* 1996, 21–29. [Cf. Dyvik.]
- Spurkland, Terje. “RUNER og skriftlighet i norsk middelalder.” *Norsk-læreren: Tidsskrift for språk og litteratur* 20.4 (1996), 35–42.
- Spurkland, Terje. “Runer, runeinnskrifter og språkhistorien.” *Bøygen: Organ for nordisk språk og litteratur* (Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, avdeling for nordisk språk og litteratur, Universitetet i Oslo), 1996.2, 2–6.
- Stemshaug, Ola. Review of *Från götarna till Noreens kor*, eds. Eva Brylla et al. (1996). *Studia anthroponymica Scandinavica* 14 (1996), 121–23.
- Stille, Per. “*Myskia*—ett sörmländskt runstensnamn.” In *Från götarna till Noreens kor*, 158–60. [Sö 13, 173, 374.]
- Stoklund, Marie. “Arbejdet ved Runologisk Laboratorium, København.” *Nytt om runer* 10 (1995; publ. 1996), 4–8.
- Stoklund, Marie. “Højmiddelalderens runer.” In *Margrete 1. Nordens Frue og Husbond*, (148) 149–53, 438.
- Stoklund, Marie. “The Ribe Cranium Inscription and the Scandinavian Transition to the Younger Reduced Futhark.” In *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, 199–209.
- Stoklund, Marie. “Runeindskriften på Vimose-kammen.” *Fynske Minder* 1996, 55–57. [Cf. Henriksen.]
- Stoklund, Marie. “Runer 1995; Runes 1995.” *Arkæologiske udgravninger i Danmark* 1995 (1996), 275–86, 287–94.
- Stoklund, Marie. “Runes.” In *Roman Reflections in Scandinavia*, 112–15. Rome: “L’erma” di Bretschneider, 1996. [Exhibition catalogue; KJ 12 Gårdlösa, KJ 113/IK 13,1 Allesø bracteate, KJ 130/IK 190 Trollhättan bracteate, KJ 34 Moos, KJ 45 Køng, KJ 98 Istaby.]
- Stoklund, Marie. See Burnett, Charles.
- Stoklund, Marie. See *Margrete 1.: Nordens Frue og Husbond*.
- Strömberg, Märta. Review of *The Recasting of a Symbolic Value*, by Frands Herschend (1994). *Fornvannen* 91 (1996), 229–31.
- Strömberg, Ulla-Britt. See Ohlander, Ann-Sofie, and U.-B. Strömberg.
- Swantesson, Jan O. H. *Mikroartering av hållristningar i södra och*

- mellersta Sverige (Micro-mapping of rock carvings in southern Sweden)*. Höskolan i Karlstad, Naturvetenskap/Teknik, Arbetsrapport 96:3. Karlstad: Höskolan i Karlstad, [1996]. 41 pp. [34–38: “Mikrokarteringar av runinskriftioner och andra föremål”.]
- Tesch, Sten, and Rune Edberg. “Nyfunna skeppsbilder från 1100-talet i Sigtuna.” In *Vikingars guld ur Mälarens djup: Tio Artiklar med anledning av en utställning*, eds. Sten Tesch and Rune Edberg, 37–40. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museer 3. Sigtuna: Sigtuna Museer, 1996. [Same article as Edberg and Tesch.]
- Pórhallur Eypórssón. See Eythórssón, Thórhallur.
- Waxenberger, Gaby. See Bammesberger, Alfred, and G. Waxenberger.
- Weichmann, Ralf. *Edelmetalldepots der Wikingerzeit in Schleswig-Holstein: Vom “Ringbrecher” zur Münzwirtschaft*. Neumünster: Wachholtz, 1996. 745 pp. [107–24: “Graffiti” (on several Cufic coins and some bit silver, but nothing clearly runic).]
- Weinstock, Horst, ed. Presentation of ‘Rünstafas’: *Runische Zeugnisse ...*, by Karl Schneider (1994). *English and American Studies in German* (Supplement til *Anglia*) 1995 (1996), 28–29.
- Westerdahl, Christer. “Sparlösastenen: Symboler och ‘politiska’ attityder i tidig vikingatid.” *Västgötabygden: Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård* 51.5 (1996), 16–21.
- Widengren, Åke. *Runstudier*. Göteborg: private printing, 1996. 128 pp. [Mainly *somnia vana*.]
- Wiktorsson, Per-Axel, and Eva Odelman. *Dalslands Diplomatarium*. Åmål: Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund, 1996. 478 pp. [396–99, fig. 18: “Dalsländska runinskrifter” (Murängen, incorrectly published previously as Vg 236 Lödöse).]
- Williams, Henrik. “En from Uppsalaabo?” In *Sveriges kristnande: Kultur och mentaliteter under vikingatid och medeltid: Projektmeddelanden*, vol. 5, 7–10. Uppsala: Uppsala universitet, 1996. [U 972 Gnista.]
- Williams, Henrik. “Maria i Sverige på 1000-talet.” In *Maria i Sverige under tusen år: Föredrag vid symposiet i Vadstena 6–10 oktober 1994*, eds. Sven-Erik Brodd and Alf Härdelin, 77–86. Skellefteå: ARTOS, 1996.
- Williams, Henrik. “The Origin of the Runes.” In *Frisian Runes and*

- Neighbouring Traditions*, 211–18.
- Williams, Henrik. “Runjämtskan på Frösöstenen och Östmans bro.” In *Jämtlands kristnande (The Christianization of the province of Jämtland)*, ed. Stefan Brink, 45–63. Projektet Sveriges kristnande, Publikationer 4. Uppsala: Lunne böcker, 1996.
- Williams, Henrik. “Runstentexternas teologi.” In *Kristnandet i Sverige*, 291–312.
- Williams, Henrik. “Till frågan om runsvenska dialekter.” In *Mål i sikte: Studier i dialektologi tillägnade Lennart Elmevik*, eds. Maj Reinhammar et al., 433–40. Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1996. [Pp. 1–449 printed simultaneously in *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 1995 (1996).]
- Williams, Henrik. “Till tolkningen av personnamnen på Gnistastenen (U 972).” In *Från götarna till Noreens kor*, 209–13.
- Williams, Henrik. “Vad säger runstenarna om Sveriges kristnande?” In *Kristnandet i Sverige*, 45–83.
- Williams, Henrik. “Vikingasvenska.” In *Svenskan i tusen år: Glimtar ur svenska språkets utveckling*, eds. Lena Moberg and Margareta Westman, 1–10. Svenska språknämnden, Skrifter 81. Stockholm: Norstedts, 1996.
- Williams, Henrik. Review of *Die Inschrift auf dem Helm B von Negau*, by Robert Nedoma (1995). *Studia anthroponymica Scandinavica* 14 (1996), 139–41.
- Williams, Henrik. See Nilsson, Bertil, and Henrik Williams.
- Åhlén, Marit. “Runinskrifter.” In *Norrländsk uppslagsbok: Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund om den norrländska regionen*, vol. 4, 27–28. Umeå: Norrlands Universitetsförlag, 1996.
- Åhlén, Marit. See Härd, Berit.
- Åhlén, Marit. See Löfvendahl, Runo, and Marit Åhlén.
- Þórhallur Eypórsson. See Eythórsson, Þórhallur.

Jan Axelson, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, Box 513, S-751 20 Uppsala

James E. Knirk, Runearkivet, IAKN/Oldsaksamlingen, Universitetet i Oslo

Supplements to the Runic Bibliographies for 1990 to 1995

1990:

- Ax, Carin. "Runstenen vid Vänge kyrka." *Vi i Vänge: Vänge hembygdsförening, årsskrift* 1991, 3–9. [U 903.]
- Bakke, Bitten. "Avstøpning av runesteinen fra Eik i Sokndal." *Frå haug ok heiðni* 13.1 (1990), 18–21.
- Magnus, Bente. "Veien til og fra Miklagard: Kontakten mellom Norge og det østromerske riket før vikingtiden." In *Hellas og Norge: Kontakt, komparasjon, kontrast*, eds. Øyvind Andersen and Thomas Hägg, 119–38. Det norske institutt i Athen, Skrifter 2. Bergen: dist. Klassisk institutt, Universitetet i Bergen, 1990. [119–21: runic inscriptions.]
- Snædal, Thorgunn. "Vikingarnas runor." In *Vikingaliv: Utstillingskatalog 9 februari–27 maj 1990*, 21–28. Stockholm: Postmuseum, 1990.
- Welinder, Stig. *Människor i Västeråstrakten för 1000 år sedan*. Västerås kulturnämnds skriftserie 22. Västerås: Västerås kommun, 1990. 133 pp. [50–57: "Runstenarnas människor".]
- Åhlén, Marit. "Sjöfarande vikingar." *Ute och Hemma* (Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet) 1990 Julen, 32–35.
- Åhlén, Marit. "Storsjödjuret och runstenen på Frösön i Jämtland." *Ute och Hemma* (Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet) 1990.1/2, 12–13.

1991:

- Agrell, Sigurd. *Lapptrummor och runmagi: Tvenne kapitler ur trolldomsväsendets historia*. Stockholm: Psychick Release, 1991. 172 pp. [Facsimile of orig. ed. (Lund, 1934).]
- Agrell, Sigurd. *Senantik mysteriereligion och nordisk runmagi: En inledning i den nutida runologiens grundproblem*. Stockholm: Psychick Release, 1991. 277 pp. [Facsimile of orig. ed. (Stockholm, 1931).]
- Ambrosiani, Björn. *Haninges Historia, Järnåldern: Bygden växer fram*. Haninge: Hanveden, 1991. 49 pp. [21–23: "Fornborgar och runste-

- nar”, with p. 23 about drawings of roosters on three runestones.]
- Biedermann, Hans. “Runor.” In his *Symbollexikonet*, trans. Paul Frisch and Joachim Retzlaff, 343–44. Stockholm: Forum, 1991. [Trans. of *Knaurs Lexikon der Symbole* (München: Droemer Knaur, 1989); mainly esoteric aspects of runes.]
- Helsing, Kristoffer. “Finnstastenen.” *Vi i Vänge: Vänge hembygdsförening, årsskrift* 1991, 5–7. [U 909.]
- Larsson, Lars J. *Värendsbygd: Tolv socknar blev Alvesta*. Alvesta: Alvesta kulturnämnd, 1991. 358 pp. [13–15: Sm 1–7 and a spindle whorl with runes from Grimslöv (Skatelöv).]
- Löfving, Carl. “Who Ruled the Region East of the Skagerrak in the Eleventh Century.” In *Social Approaches to Viking Studies*, ed. Ross Samson, 147–56. Glasgow: Cruithne, 1991. [152–54: “thegn” (and “drengh”) on runestones.]
- Westerdahl, Christer. “Före heraldiken.” *Marinmuseum, Aktuellt* (Karlskrona) 1991, 65–83. [I.a. drawings of possibly heraldic animals on runestones; see also supplement to 1992, Westerdahl.]
- Wilander, Artur. “Kalenderstavarna i Vadsbo museum.” *Vadsbobygden: Tidskrift för Vadsbo Hembygds- och Fornminnesförening* 90 (1991), 7–12.

1992:

- Althochdeutsche poetische Texte: Althochdeutsch/Neuhochdeutsch*. Vol. 1 of *Althochdeutsche Literatur*. Comp., trans. and comm. Karl A. Wipf. Reclams Universal-Bibliothek 8709. Stuttgart: Reclam, 1992. 359 pp. [46–49, 259–62 (comm.): runic texts.]
- Prosdocimi, Aldo L. “Sull’etruschià linguistica e culturale.” In *Etrusker nördlich von Etrurien: Etruskische Präsenz in Norditalien und nördlich der Alpen sowie ihre Einflüsse auf die einheimischen Kulturen: Akten des Symposions von Wien—Schloß Neuwaldegg 2.–5. Oktober 1989*, ed. Luciana Aigner-Foresti, text vol., 443–71. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 589. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1992. [452–56: “Epigoni della scrittura etrusca nel Nord: ancora sull’origine delle rune”.]

Westerdahl, Christer. "Före heraldiken." *Rospiggen* (Roslagens sjöfartsmminnesförening, Vaddö) 1992, 17–30. [Nearly identical article published in 1991 (see supplement above).]

1993:

Burström, Mats. *Mångtydiga fornlämningar: En studie av innebörder som tillskrivits fasta fornlämningar i Österrekarne härad, Södermanland*. Stockholm Archaeological Reports 27. Stockholm: Department of Archaeology, Stockholm University, 1993. 47 pp. [33: Sö 106 Kjula.]

Gräslund, Anne-Sofie. "Valkyria, sköldmö, husfru—om vikingatidens kvinna." In *Kvinnornas Historia: Den osynliga historien*, ed. Lise Sjöstedt, 19–26. Stockholm: Forskningsrådsnämnden, 1993. [23–26: runestones.]

Hellsing, Kristoffer. "Finnstastenen återfunnen." *Vi i Vänge: Vänge hembygdsförening, årsskrift* 1993, 7. [U 909.]

Linde, Gunnar. "Sagans Sigurd ristad på runsten i Källby." *Västgöta-bygden: Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård* 48.1 (1993), 286–87.

Lindgren, Sören G. (text), and Johnny Couchèr (photo). *900 år haningebygd: Ett försök till sammanfattning*. Sex Socknars Historia: Studier i haningebygdens förgångna. Haninge: Hanveden, 1993. i+61 pp. [41–43: rune carvers.]

Westerdahl, Christer. "Tor eller Sigurd Fafnesbane?" *Västgötabygden: Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård* 48.5 (1993), 397, 403. [With reference to Gunnar Linde's article above.]

1994:

Ax, Carin. "Runstenstur i Vänge." *Vi i Vänge: Vänge hembygdsförening, årsskrift* 1994, 42–44. [U 905-911.]

Carlsson, Anders. "'Gamle Kung Erik', Erik Segersäll och Håkon Jarl (Ivarsson)—tre vikingar med Adelsö-anknytning." *Nordisk amatör-ärkeologi* 2 (1994), 3–7. [U 11 Adelsö.]

Forssell, Monica. *Runristningar*. Haninge min hembygd, Svarta serien. Haninge: Läromedelcentralen i Haninge, 1994. 15 pp.

- Magnus, Bente. "Genusperspektiv på den fysiske kulturarv." In *Kön och kulturarv*, by Bente Magnus and Kersti Morger, 8–29. Studier till Kulturmiljöprogram för Sverige. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1994. [20–21: runic inscriptions.]
- Mostert, F. J. A. Presentation of *Runen: Een helder alfabet uit duistere tijden*, by Marlies Philippa and Aad [Arend] Quak (1994). *Van taal tot taal* (Hilversum, Nederlands Genootschap van Vertalers) 38 (1994), 96–97.

1995:

- Anglert, Mats. *Kyrkor och herravälde: Från kristnande till sockenbildning i Skåne*. Lund Studies in Medieval Archaeology 16. Lund; dist. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1995. 228 pp. [Doctoral dissertation; 36–43: runestones.]
- Boutkan, Dirk. *The Germanic 'Auslautgesetze'*. Leiden Studies in Indo-European 4. Amsterdam: Rodopi, 1995. 476 pp. [Esp. 31–38: "Excursus: On the Old Runic evidence"; 438–53: "Appendix: A systematic overview of the Old Runic evidence"; passim, see index, p. 474, s.v. "Old Runic".]
- Kuzmenko, Jurij. "Vikingatidens runinskrifter i Östeuropa." In *Colloquia Scandinavistica Vilnensia*, eds. Ērika Sausverde and Paal Arbo, 25–39. Vilnius: Tyto alba, 1995.
- Pollington, Stephen. *Rudiments of Runelore*. Pinner, Middelsex: Anglo-Saxon Books, 1995. 88 pp.
- Schön, Matthias D. *Der Thron aus der Marsch: Ausgrabungen an der Fallward bei Wremen im Landkreis Cuxhaven I*. Museum Burg Bederkesa, Begleithefte zu Ausstellungen 1. Cuxhaven: Landkreis Cuxhaven, 1995. Pp. 84. [22–23: footstool from Wremen with older runes found in 1994.]
- Sermon, Richard. "The Use of Computers in the Decipherment of the Hackness Cross Cryptic Inscription." In *Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology 1994*, eds. Jeremy Huggett and Nick Ryan, 253–57. BAR International Series 600. Oxford: Tempvs Reparatvm, 1995.

Jan Axelson, Uppsala, and James E. Knirk, Oslo

Addresses of Centres for Runic Research

Denmark:

Runologisk Laboratorium, Nationalmuseet, OMA
 Attn.: Marie Stoklund
 Frederiksholms Kanal 12
 DK-1220 København K, Denmark
 Tel.: (45) 33134411, fax: (45) 33473312

England:

Professor R. I. Page
 Corpus Christi College
 Cambridge CB2 1RH, England

Germany:

Prof. Dr. Klaus Düwel
 Seminar für deutsche Philologie der
 Georg-August-Universität Göttingen
 Humboldtallee 13
 D-37073 Göttingen, Germany
 Tel.: (49) 551-397611, fax: (49) 551-397511

Norway:

Runarkivet, IAKN, Universitetet i Oslo
 Attn.: James E. Knirk
 St. Olavs gate 29
 N-0166 Oslo, Norway
 Tel.: (47) 22851955, fax: (47) 22851938

Sweden:

Runverket, Riksantikvarieämbetet
 Attn.: Helmer Gustavson
 Box 5405
 S-114 84 Stockholm, Sweden
 Tel.: (46) 8-7832509, fax: (46) 8-7832515

B

Returadresse/Return address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gt. 29
N-0166 OSLO, NORGE/NORWAY

